

Мусурманар къве патал хъунин ва дъвейринни-шулугърин себебар

МАСАДАК ТАХСИР КУТАМИР, ТАХСИР ЧАК КВА

Умар бин Абдул-Азиза Исламдин халифатдиз регъбервал гузвай вахтунда есирда гъатнавай са мусурман византийвийри вилай вегъенай. Идакай Умар бин Абдул-Азиза хабар хъана ва ада Византиядин пачагъдиз кагъаз кхъена: «Зи кагъаз кIелайдалай къулухъ, ам са патахъ эцигдалди, есирда авай мусурман азад ая. Вуна акI тавуртIа, Аллагъдал ﷻ кьин хъуй, за квел а къадар къушунар ракъурда хьи, абурун эвел зи кIвалин велик (Дамаск шегъерда) ва эхир куъ къилив (Византияда) жеда!» Умара лагъайвал, Византиядин пачагъди мусурман есирдай азаднай («Умар бин Абдул-Азиз» ктаб).

Макъала:
Ибрагъим Ибрагъимов

Къе мусурманрин кьилел чIулав цифер кIватI хъанва, вири дунья мусурманриз зулум ийиз чалишмиш жезва. И адалатсузвал агурла, халкъди эвер гузва: «Чаз адалатлувал кIанзава». Гъар садаз жемат дегиш хъана, чпин кьилел ислягъ цав хъана кIанзава. Гъар садахъ авайди са суал я: и къайдасузвал мус куътягъ жеда? Бес душманриз кичIе гузвай Умаран виклегъвал гъиниз фена? Гъа и виклегъвилехъ мусурман уммат алай вахтунда лап мугътеж я. Исяда мусурманрин чилерал душманри гъужумзава, агъзурралди мусурман стхайринни вахарин иви экъичзава, са себебни авачиз мусурмандиз «кафир» лагъана са тахсирни квачир инсан яна рекъизва, чпи закят кIватIзавайди я лугъуз, туьквенра авай къван шейэр чуьнуьхзава!.. Чи зайифвилин себеб вуч я? Вучиз къе мусурманриз виликдай хъиз гъурмет ийизвач? Вучиз чун къе Халикъдин ﷻ куьмекдикай магърум хъанва?

Къалмакъалдин себебар
Чун авай гъал гъикI хъсанардатIа чир хъун патал, эвел къалмакъалдин себебар чирун лазим я. И важиблу меселадихъ гъар жуьре себебар ава, гъатта гъар садакай кьилди макъала кхъейтIани жеда, амма чна вири себебрин чешме жагъурун лазим я. Къалмакъалдин чешме – дъвейринни кьиникърин себеб чир хъайитIа, чаз и суалдин жаваб жагъида: са мусурмандиз зулум авуна лугъуз Умар бин Абдул-

Азиза кхъей са кагъаздин куьмекдалди Византиядин пачагъдин рикле ахътин кичI тур Аллагъ-Таалади вучиз чаз куьмек гузвач?
И суалдиз Умар асгъабди ﷻ Са'д бин Аби Вакъас мусурманрин къушундин кьиле эцигай вахтунда авур несигъатди жаваб гуда: «И дуньяда виридан ва эхиратда анжах иман гъанвайбурун гъакъиндай регъимлу Аллагъдин ﷻ тIварцIелди. За квез куъ нефсерикай душмандилаини гзаф мукъаят хъун эмирзава,»

Нумрада:

Аллагъдин ﷻ рекъе чанар гайибур кьейибурай гъисабмир!

Исламда гъайванрихъ галаз рафтарвал

Тарикъат ва шариат квез лугъузва?

Дагъустанда суфизм (тарикъат) раиш хъун

ТАРИКЪАТ ВА ШАРИАТ – ДАЛУНИ РУФУН ХЪИЗ, САД ГАЛАЧИЗ МАСАД ХЪУН МУМКИН ТУШИР ШЕЙЭР Я

Шариат ва тарикъат. Гъикъван рикIиз чими гафар я ибур. И гафар сивай акъуддайла, рикIи сад хъиз кIвалахиз башламишзава, ам секин жезва. Шукур хъуй Аллагъдиз ﷻ чакай мусурманар авур ва Аллагъ ﷻ чириз куьмек гузвай руьгъдин тербиячийрикай-муршидрикай чун магърум тавур.

Макъала:
Мурадullaгъ Дадаев

Ихътин еке няметдин гъакъиндай шукур ийидай мумкинвал ганвай инсан, дугъриданни, бахтлуди

я. Исламдин еке алим аль-Гъазалиди лугъузва: «И дуньяда инсан патал виридалайни еке шадвал – Аллагъди ﷻ адакай мусурман авун я. Къвед лагъай шадвал – руьгъдин тербиячидал дуньуьш хъун ва адан тербиядик экечIун я». Исламдин зурба алимри, Аллагъ ﷻ чир хъунин дережадиз акъатнавай михьи инсанри гаф сад авуна лугъузва хьи, тарикъат галачиз шариатдикай тIимил менфят жеда. Тарикъат ва шариат – далуни руфун хъиз, сад галачиз масад хъун мумкин тушир шейэр я. Тарикъат ва шариат – беденни руьгъ я. Тарикъат галачир шариат руьгъ авачир беден-

диз тешпигъ я. Мад са мисал: «Шариат – гимиди, тарикъат – гъуьл, гъакъикъат – гъуьлуьн кIане авай гевгъер я. Гъуьляй гевгъер акъудун патал инсан эвел гимиди ацукъун лазим я. И гимиди шариат я. Ахпа ам гъуьлуьз, яни тарикъатдиз гъахъна кIанда». Гзаф пай машгъур алимри, гъа жергедай яз Гъафиз Мугъаммад Сиддикъ аль-Гъамариди лугъузва: «Тарикъатдин бине эцигайди – Аллагъдин ﷻ патай атай вагъйу я. ГъикI хьи, тарикъат са шакни алачиз игъсан я, игъсан – им чи диндин пуд дестекдикай сад я.»

Аллагъдин **سُبْحَانَكَ رَبِّيَ رَبِّ الْعَالَمِينَ** рекъе чанар гайибур къейибурай гъисабмир!

ШАГЪИД ХЪАЙИ МУГЪАМАД-ГЪАЖИ АБДУЛГЪАФУРОВАКАЙ

Мад са сеферда мусурман уммат виридалайни хъсан са алимдикай магърум хъана. Дагъустандин Буйнакск шегъерда машгъур алим, шегъердин имам Мугъаммад-гъажи Абдулгъафуров ва адан къаравул-мутааллим (ученик) Мугъаммадрасул Мугъаммадов Исламдин душманри яна къена.

Имам ва адан къаравул-мутааллим пак жуъмя юкъуз экуънин кпунал мискиндиз физвай рекъе хъиткъинарна. Азандин ван тротилдин ванци басмишна. Мугъаммад-гъажи ва Мугъаммадрасул чкадал телеф хъана. Дуъз лагъайтла, телеф хъанач, абур Аллагъдин ﷻ регъимдиз мукъва хъана ва чпин ризкъи Адавай къачуз хъфена. Ѓык хъи, Аллагъ-Таалади Вичи Пак Къуръанда лугъуз (мана): «Аллагъдин ﷻ рекъе чанар гайибур къейибурай гъисабмир! Абур Раббиндин къилив гва ва чпин ризкъи къачуз ва! Абурун чинар Аллагъди ﷻ Вичин регъимдикай гайи фазилатлувили ва лайхлувили нурлу ийизва» («Алю Имран» сура, 169, 170-аятар). Абур экуънин кап ийиз, Аллагъдин ﷻ вилик квай чпин бурж вахуз мискиндиз физвай. Ѓа и рекъе авай са туъквендиз хкаж жезвай гурарин кланик кутунвай хъиткъинардай шей хъиткъинна. Михъи ният рикле аваз, жуъмя юкъуз, экуънин кпунин азандин ван япара аваз и къацай дуънья тун – им бес халисан бахт тушни?!

Са шумуд йис идалай вилик Аллагъдин ﷻ душманриз Мугъаммад-гъажи яна рекъиз клан хъанвай, амма файдасуз. Адан вахт пак тир жуъмя юкъуз алукъна. Ѓакъикъатда, ихътин къиникъи адан зурба дережадин гъакъиндай шагъидвалзава. Ѓавилий чун адахъ пашман хъана кландач, вучиз лагъайтла «абурун чинар Аллагъди ﷻ Вичин регъимдикай гайи фазилатлувили ва лайхлувили нурлу ийизва». И чилел чан аламаз амукънавай ва Исламдин чехи алимдикай, илимдикай магърум хъанвай чи гъакъиндай чун пашман хъана кланда. Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: «**Ѓакъикъатда, Аллагъ-Таалади илимдикай Вичин**

Мугъаммад-гъажи Абдулгъафуров вичин умуър Исламдиз къурбанд авунвай Къурамугъаммад-гъажи Рамазановаз тешпигъ тир.

луклар магърум авуналди ам вахчузвач, амма Ада алимар эхиратдиз вахчуналди илим вахчузва. Чилел гъич са алимни амукъ тавурла, инсанри чпиз савадсуз регъберар хкъяда ва абуруз суалар гуз эгечлда, хкъянавайбуру лагъайтла, чпихъ илим авачиз диндин къарарар акъудда. **Нетижда чеб дуъз рекъелай алатда ва масабур ягъалмишарда** (Бухари). Ѓатта чи вилик Исламдин ктабар, Къуръан ва гъадисар хъайитлани, и гъадисди лугъузвайвал, нагагъ Исламдин алимар къейитла, илим квахъда. Вучиз лагъайтла алимри чаз Пак Къуръандин ва гъадисрин манайрин баянар гузва. Ѓа ихътин, яни Исламдин асул манадин гъавурда хъсандиз ва регъятдиз тваз жедай инсанрикай сад Мугъаммад-гъажи Абдулгъафуров тир. Муфтийдин куъмекчи Ѓабиб-гъажи Маматханова лугъузва: «Нагагъ Мугъаммад-гъажи Абдулгъафуровакай хабар къуртла, адакай гъафтейралди ва варцаралди ахъайиз жеда. Адан берекат къуд патахъ чкйдай, ам вичин илимдиз табий жедай, адаз Аллагъ-Таалади Вичин дин райж ийидай мумкинвал ганвай. Дагъустанда ада еке кваллах авуна. Ам гъина хъанайтлани: районра, хуърера, шегъерра адан тарсари ва несигъатри инсанрин фикир желб ийизвай. Къейд ийиз кланзава хъи, мутааллимриз Исламдин тарсар гудайла, несигъатар клелдайла, ада гъамиша

устазрин, шейхерин умуърдай мисалар гъидай, гъа ида яб гузвайбуруз еке таъсир ийидай. Адаз ваз клелиз гъиниз эвер гайитлани, гъикъван ам машгъул тиртлани, ада ваъ лугъудачир. Адаз кагъулвал вуч ятла чидачир. Ада вири кваллах Аллагъ ﷻ паталди авуна. Адан вязериз яб гайи, адакай менфят къачур инсанар и кардин шагъидар я. За адаз гъамиша лугъудай: «Мугъаммад, вуна валай аслу тир къван вири кваллах авуна». Ѓакъ язни я, Мугъаммад-гъажи и дуъньядай и кар авуна кланзавай тир лугъудай кваллах тун тавуна фена. Ам вичин вири умуър Исламдиз къурбанд авунвай Къурамугъаммад-гъажидиз тешпигъ тир. Межлисдал алай алимриз суалар гайила, абуру Мугъаммад-гъажидин дерин илим фикирда къуна, жавабар гун адан хиве твазвай. Инсанри адаз ийизвай гъурметдин ва кланивилин шагъидар, ам эхиримжи рекъиз рекъе тваз атанвай къван инсанар я. Ѓатта яш хъанвай, са гужуналди асадин куъмекдалди къекъезвай инсанарни атана. Къуй Аллагъ-Таалади Мугъаммад-гъажидин берекатдикай чазни пай гурай! Къуй адан мутааллимрикай вишералди ам хътин алимар хкатрай ва чаз вири кваллахра ададай чешне къачудай куъмек гурай! Амин».

Ибрагъим Ибрагъимов

За фикирзавайвал...

Гъурметлу газет клелзавайбур, гъайиф хъи, алай вахтунда гъафбур сад-къве ктаб клелайдалай къулухъ вири суалриз жавабар гуз чалишмиш жезва, на лугъуди абурукай еке алимар хъанва. Ѓатта чизвай касдивай са шей хабар къуртла, ада жаваб гудалди, адан къвалав гвай савадсуз касди тадиз сив ахъайз-ва, на лугъуди адаз алимдилайни гъаф чизва. Эгер абурувай лагъана къуртла, вуна гайи жаваб гъи ктабда хкъенва лагъана, гъелбетда, жаваб гуз жезвач. Абуру анжах чпин фикирриз табий хъана жавабар гузва. Месела, за фикирзавайвал... заз са гъинай ятлани ван хъайивал... и кар ик я. Ихътин къилих авай инсанрин гъакъиндай Пайгъамбарди ﷺ, адан асгъабри ва савадлу алимри вуч лагъанватла гила чун килигин.

Макъала:
Ѓасан Амаханов,
газетдин редактор

Убайдуллагъ бин Абу Джафара Пайгъамбардин ﷺ гъадис агакъарна: «**Фетва (суалдиз жаваб акъудун) гуз виридалайни виклеъди цуз фидайла виридалайни виклеъди жеда**» (яни фетвар гуз гъерекат ийизвайда Жегъеннедин цузни гъерекатда) (Дарими). Алькъамади лагъана: «Виликдай хъайи савадлу алимри лугъудай: «Фетва гуз квекай виридалайни виклеъди – виридалайни тимил илим авайди я». Яни илим авай касди фикирна, фагъумна жаваб гуда, амма савадсуз касди гъасятда вичин фикирдиз атай жаваб лагъана тада. Абдуррагъман бин Аби Лайлади са сеферда лагъана: «Зал Аллагъдин Расулдин ﷺ асгъабрикай вишни къад ансар (Пайгъамбардиз ﷺ куъмек гайибур) гъалтна, абурувай са шей хабар къурла, гъар садаз вичин паталай масада жаваб гана клан жезвай» (Дарими). Ибн Ямина лагъана: «Фетвар гудайвал лайхлу илим авай кас кисна акъваззава, амма авамар гъамиша абурукай (фетвайрикай) рахазва» (аль-Хатйиб). Амр бин Динара Къатадата лагъана: «Вун квел машгъул хъанватла, гъавурда акъазвани?» Вуна Аллагъдинни ﷻ Адан лукларин арада акъвазна лугъузва: «Им дуъз я, им дуъз туш» (аль-Хатйиб). Ибн Сириназ гъалалдихъ ва гъарамдихъ галаз алакълалу са суал гайила, адан чинин рангар а къайда атлузвай хъи, на лугъуди, ам маса кас я (Ибн Саад). Ибрагъим ан-Нагъаидивай шариатдин месэла хабар къадайл, ам нарази жедай ва лугъудай: «Залай гъейри квез и суал гудай маса кас жагъаначни?» Ахъайзава хъи, имам Маликаз диндихъ галаз алакълалу са суал гайила, адан гъал дегийш жедай, на лугъуди ам Женнетдинни Жегъеннедин арада акъвазнава («Аль-Факъигъ валь-мутафакъигъ»). Умар ибн Хала аз-Зуркиди Рабия ибн Аби Абдуррагъманаз несигъат авуна: «Ваз гайи суалдиз жаваб гудайла суал гайиди рази авуникай фикирмир, жув (Жегъеннедикай) къутармиш хъунин гъакъиндай къайгъу чугу» («Аль-Хилья»). Маса алимди лагъана: «Эгер вавай са шей хабар къуртла, эвел фикир, фагъум ая. Ахпа нагагъ жаваб чизватла, ам це, чизвачтла, кисна акъваз». Гъурметлу мусурман стхаярни вахар, диндихъ галаз алакълалу суалриз жавабар гун – зарафатдин кваллах туш. Инал гъайи къван Пайгъамбардин ﷺ, асгъабрин, табиинрин ва савадлу ата-бубайрин гафари ам важиблу кар тирди тестикъарна. И макъала клелайдалай къулухъ илим авачир инсанри чпин мецер диндихъ галаз алакълалу суалриз жавабар гуникай хуъда лагъана за умуд кутазава. Къуй Аллагъ-Таалади чаз и гафариз табий жедай мумкинвал гурай!

<p>Учредитель Благотворительный фонд "Путь". Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p>	<p>Редактор Гасан АМАХАНОВ</p> <p>Канонический редактор Шамиль-хаджи ОМАРОВ</p>	<p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.</p>	<p>При перепечатке ссылка обязательна</p>	<p>Тираж 2.950 экз.</p>
<p>Редакционный Совет Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ Сулейман-хаджи ТАГИБЕКОВ</p>	<p>Дизайн, вёрстка Лейла ГУСЕЙНОВА</p>	<p>Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.</p>	<p>Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-Салам»</p>	<p>Адрес редакции: 367015 РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева, 2.</p>
<p>Главный редактор Патимат ГАМЗАТОВА</p>	<p>Корректор Ярахмед ХАНМАГОМЕДОВ</p>	<p>Индекс 51395</p>	<p>Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20 Заказ № _____</p>	<p>Телефон: (8722) 61-00-64</p>
			<p>Сдано в печать 31 марта 2012 г. в 20:00</p>	<p>E-mail: assalamweb@gmail.com web: www.assalam.ru</p>

Аль-Акъса мискӀин

«Байтуль-мукъаддас» (Иерусалим) сад Аллагъдиз ﷻ ибадат авунихъ эвер гузвай динриз табиь жезвай инсанар патал пак шегъер я. И шегъерда пак тир кьве мискӀин ава: Аль-Акъса («Яргъа авай мискӀин») ва «Къубату-с-Сахра» («Къванцин къубба»). И шегъерда Давуд ﷺ ва Юсуф ﷺ пайгъамбаррин сура ава. ГъакӀни и шегъерда маса пайгъамбаррин, месела, Ибрагъим ﷺ, Сулейман ﷺ пайгъамбаррин гелер жагъида, Закариядин ﷺ мигъраб, Исадин ﷺ кьеб ава. Чи Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ и мискӀиндай ми'раждин ийфиз цаварал хкаж хъана.

Макъала:
Гъасан Амаханов

Аль-Акъса мискӀин мусурманрин сад лагъай кьибле я. Мединадиз гъижра авурдалай кулухъ мусурманри кпӀар ам галай патахъ элкъвена ийизвай. Аль-Акъса Меккадин ва Мединадин мискӀинрилай алагайла мусурманрин виридалайни пак мискӀин я. Аль-Акъсадин лайихлувиликай чи Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Меккада авай Аль-Гъарам мискӀинда авур са капӀ маса мискӀинра авур виш агъзур кпӀуниз барабар я; Мединада авай зи мискӀинда (Масджид ан-Набавий) авур са капӀ маса мискӀинра авур цӀуд агъзурдаз барабар я; Байтуль-мукъаддасда авай Аль-Акъса мискӀинда авур са капӀ маса мискӀинра авур агъзур кпӀуниз барабар я».

«Акъса» гаф «яргъа авайди» лагъай чӀал я. Аданни Меккадин Масджид аль-Гъарамдин арада яргъал мензил хъуниз килигна ихътин тӀвар ганва. Аль-Акъсадикай ахъайзавай риваятрикай сада лагъанва: «И мискӀин Сулейман пайгъамбарди ﷺ эцигнава. Ахпа ам Вавилондин Бухтансар лугъудай залум пачагъди чуклурна. Адалай кьулухъ мискӀин цийи хъувунатлани, ам сифтегъан гъалдиз хкиз хъанач. Байтуль-мукъаддас са шумуд сеферда чуклурна ахпа цийи кьилелай эциг хъувунвай шегъер я.

Пак Къуръанда Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ ми'раждикай ахъайзавай аятда Аллагъди ﷻ икӀ лугъуз ва (мана): «**За ам (Байтуль-мукъаддас) ва адан патав гвай чилер берекатлу авуна**». Байтуль-мукъаддасдин важиблувал ва паквал кьве шейнихъ галаз алакъалу я. Сад лагъайди, ина гзаф майваяр экъечӀзава, вучиз лагъайтӀа чил берекатлуди я. Къвед лагъайди, ам пара пайгъамбарар яшамеш хъайи ва абур кучуднавай чил я. Гъавилияй Байтуль-мукъаддас сад Аллагъдиз ﷻ ибадат ийизвай кӀвал яз гъисабзава. Амма Аллагъдин ﷻ душманриз и мискӀин чуклуриз кӀанзава. Чувудри чи Сулейман пайгъамбардин ﷺ мискӀин жагъурзавайди я лугъуз Масджид Аль-Акъсадин кӀан эгъуьнзава. Абур а мискӀиндихъ кьекъез ингъе цӀудалайни гзаф йисар хъанва, амма са шейни гъелелиг гъатнавач. Абурун мурад анжах Аль-Акъса мискӀин харапӀ авун я. Пак мискӀиндиз виридалайни гзаф зарар гайи чувудри авур алахъун - адаз цӀай ягъун хъана.

1969-йисуз Австралиядай тир чувудрин диндиз табиь жезвай Денис Микаел Рогъана Аль-Акъса мискӀиндик цӀай кутуна. Ругуд сятинин къене мискӀин кана, ахпа цӀай хкудиз хъана. Гъа вахтунда Аль-Акъсадин патав гвай Къубату-с-сахра лугъудай мискӀиндизни еке зарар хъана. Муъжуьд асирдин вилик, Салагъуддинан девирда, туькӀурнавай къимет авачир несигъатчи акъвазна вяз гузвай кӀарасдин мигъраб кана алахъна. И вакъиадилай кьулухъ дуьньядин мусурманри цӀай кьуна кайи чкаяр цийи кьилелай туькӀур хъуьуна, амма виликдай хътин гъалдиз ам хкиз хъанач. Идалайни гъейри, Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ цаварал хкаж хъанвай пак мискӀиндиз эдебсуз къайидада душманри зарар гайила мусурманрин рикӀера гъатай тӀал къенин йикъалди ама. Къуй Аллагъди ﷻ и пак мискӀин душманрикай хуьрай ва чазни аниз зиярат ийидай, ана капӀ ийидай мумкинвал гурай! Амин.

Мусурманар кьве патал хъунин ва дявейринни-шулугърин себебар

1 « вучиз лагъайтӀа кьундин гунагъар душмандилайни пис я. Мусурманар душманрал гъалиб хъунин себеб - кафирар Аллагъдиз ﷻ аси хъун я, икӀ хъаначиртӀа, абурун винел гъалибвал къазанмишиз чалай алакъдацир, абурун яракъар чибурулай хъсанбур я. Эгер чунни абур хъиз Аллагъдиз ﷻ аси хъайитӀа, кафиррин къуват себеб яз абуруз чалай винизвал жада. Мусурманри гъалибвал чпин къадардин ва я къуватдин куьмекдалди къазанмишзавач, абуру ам чпин лайихлувилин куьмекдалди къазанмишзава» («Итмамуль вафа фи сиратиль Хуляфа»). Къуне Пайгъамбардин ﷺ асгъабдин гафариз фикир ганани: «Эгер чунни абур хъиз Аллагъдиз ﷻ аси хъайитӀа, кафиррин къуват себеб яз абуруз чалай винизвал жада»? Умар асгъабдин ﷺ веси кӀелай инсандиз чи винел душманрин винизвили себеб чир хъана. Чи зайифвили кьилин себеб - чун Аллагъдиз ﷻ аси хъун я. Чун Адан буйругъриз табиь жезвач, гъавилияй исъатда чал жаза агакъзава.

Эгер чна чи савадлу ата-бубайри уьмуьр кечирмишай къайда чирна адахъ галаз чи уьмуьр гекъйгайтӀа, чаз абур акъван тафаватлу яз жагъида хъи, гъатта абур сад-садаз акси хъун мумкин я, гъакӀ ятлани чна чун мусурманар я лугъуз ва. Бес мусурман араб чӀалай таржума авурла – им Аллагъдиз ﷻ муьтӀуьгъ хъанвай инсан тушни?

Имам аль-Гъазалиди вичин «Игъйа» ктабда кхъизва: «Са инсандин кӀвале кьифер пайда хъана ва адаз кац маса къачун меслят кълурна. Амма кӀвалин иесиди лагъана: «Кадин ван хъайила кьифер къуншидин кӀвализ катиз заз кичӀезва, икӀ хъайитӀа зун жуваз кӀан тийизвай шей масадаз ийизвай инсанрикай жада». Ингъе, гъа и къайидада чи ата-бубайриз маса касдиз зарар гуз кичӀезвай.

Пайгъамбардин ﷺ асгъаб Ибн Умара ахъайна: «Са асгъаб четин гъалда аваз акурла, масада адаз гъерен кыл гъана. Ада лагъайтӀа, маса асгъаб вичелай муьгътежди яз гъисабна ва адаз кыл ракълурна. Къвед лагъайдани адахъ вичелайни муьгътеж инсан ава лагъана гъерен кыл масадаз ракълурна... Нетижда, ирид касдин гъилелай фейидалай кьулухъ, гъерен кыл элкъвена сад лагъайдал хтана. Чаб муьгътеж тиртлани, асгъабри вуч хъайитӀани мусурман стхайриз гуз чалишмиш жезвай.

Ахъайна хъи, Масрукъ еке буржуна гъатнай. Адан стха Гъайсамадални бурж алай. И кӀвалах чиз, чинеба фена Масрукъа вичин стхадал алай бурж вахкузва. Масрукъл алай бурж лагъайтӀа, вичин буржуникай гъич фикирни

тавуна Гъайсамади вахкузва. Килиг стхаяр, стхайрихъ кӀанивал ва абуруз куьмек гун асгъабрин девирда сад лагъай чкадал алай. Умар бин Абдул-Азизан диндар-виликай гзаф суьгъбетар ахъайиз жада. Малум я хъи, ам ийфиз ксузвачир, кпӀар ийизвай ва Къуръан кӀелзавай. Са сеферда ам а къайда кӀевиз шехъна хъи, гъатта паб ахварай аватна. Вучиз вун и къайда кӀевиз шехъзава лагъана хабар кьурла, халифди жаваб гана: «Аллагъ-Таалади Къуръанда лугъуз ва хъи, инсанрин са пай Женнетда ва муькуь пай Жегъенемда жада, заз жуьв цӀун юкъва кудайбурукай жез кичӀезва». Гъа икӀ абур къведни санал ацукъна

раиж хъана, абуру чпи авурдан са пай дадмишдайвал» («Ар-Рум» сура, 41-аят).

Чаз акъвазвайвал, Пак Къуръанди лугъуз ва хъи, писвал, бедбахтвилер и дуьньяда «инсанри чпин гъилералди ийизвай амалар себеб хъана акъатзава». Яни чи тахсир яз чал бедбахтвилер къезва. Аллагъдин ﷻ къанунрилай элячӀна гунагъар ийиз эгечӀнаваз акурла чи кьилел бедбахтвилер къезва.

Халикъди ﷻ чи хиве тунвай закат чна гузвани? Бес вири мусурманри закат гузвайтӀа, Аллагъди ﷻ чун Вичин куьмекдикай магърум ийидайни?

Мусурман умматди кутугай те-

Чи зайифвили кьилин себеб - чун Аллагъдиз ﷻ аси хъун я. Чун Адан буйругъриз табиь жезвач, гъавилияй исъатда чал жаза агакъзава.

пакамдалди шехъна... Ихътин вакъияяр виликан мусурманрин уьмуьрда гъисабиз тежедай къванбур хъана. Уьмуьрдин гъар са декъикади абурун кӀеви имандин, миьхи ниятдин, чалишмишвилерин ва чан кьурбанд ийиз гъазурвилин шагъидвал ийизва. Чахъ абурун кьилихрин цӀудакай са пай къванни авани бес? ЦӀудакай са пай анихъ амуькрай, са зерре къванни авани? Гъайиф хъи, авач. Чна исъатда анжах чаз гъикӀ хъсан ийидатӀа лугъуз фикрзава, масабуру чпи чпин кыл акъудрай лугъуз ва. Йифен ибадат чна ийизвани? Ваъ, чавай гъатта экуьнин кпӀунал вахтунда къарагъиз жезвач. Бязибуру ибадатдин чкадал, йифер гъарамдал машгъл хъана акъудзава. Чун гунагъра батмиш жезва, чна Аллагъдин ﷻ буйругъриз лайихлу фикир гузвач, идалай кьулухъ Аллагъди ﷻ чаз куьмек гузвач лугъуз шикаятни ийиз чаз гъич регъуь жезвач!

Пак Къуръанди кълмакъалдин себебрикай ахъайзва Аллагъ-Таалади Пак Къуръанда лугъуз ва (мана): «**Инсанри чпин гъилерал ийизвай амалар себеб яз чилелни гъуьлел писвал**

гъерда кпӀар ийизвани? Эгер чна тамам къайидада чи хиве тунвай ферз капӀ ийизвайтӀа, Аллагъ-Таалади чун куьмек тагана тадайни? Пайгъамбардиз ﷺ, Абу Бакраз ﷺ, Умараз ﷺ чун табиь жезвани къван? Абурулай чешне къачун тийиз акурла Аллагъди ﷻ чун Вичин куьмекдикай магърум авунва.

Мусурман, ахварай ават! Аллагъдиз ﷻ муьтӀуьгъ жез башламиша! ИкӀ тавуртӀа кненин йикъалайни пис вахтар алуькъа.

«Писвал» гафунин баян Винидихъ гъайи аятда авай «писвал» лугъудай гафуниз зурба алим ва имам Шамсуддин аль-Къуртубиди (гъижрадин 671-йисуз рагъметдиз фена) вичин «Джами' лиагъкамиль Къуръан» лугъудай Къуръандин баянда (гъакӀни адаз «Тафсилуь Къуртуби» лугъуз ва) ихътин баян ганва: «Гъакъикъатда, «Ар-Рум» сурадин 41-аятда авай «писвал» лугъудай гафунин баяндин гъакъиндай алимриз жуьреба-жуьре фикирар ава. Къатадата ва Ссудия лугъуз ва хъи, Къуръанда лагъанвай писвал – им Аллагъдиз ﷻ шерик гъун я, вучиз лагъайтӀа ам виридалайни зурба писвал я. »

» 5

Исламда Гьайванрихь галаз рафтарвал

«ЧНА ДЕВЕЯР ГЬИКИ ХАЛКЬНАВАТИА АБУР КИЛИГЗАВАЧНИ КЬВАН?...»

Аллагь-Таалади Кьурьанда инсанриз цаварикай, чиликай, дагьларикай, гьетерикай, тлебиатдикай, йикьакай ва йифекай, инсан яратмиш жезвай кьайдадикай, марфадикай ва маса махлукьатрикай веревирд авунихь эвер гузва. Месела, лагьанва (мана): «Имансузар буьркьуь хьанва жал, абуруз Чна Чи кьудратдалди халкьнавай, чпиз кьандайвал ишлемишзавай малар аквазвачни? Чна малар абуруз яб гудайбур яз халкьнава: садбурал акьахна физва, масабур незва. Маларикай абуруз пара файда ава, гьикI хьи инсанри абурун сар, тукь, хам ва кIарабар ишлемишзава, нек хьвазва. И вири няметар абурун рикелай алатзава жал ва абур Гузвай-даз шукур ийизвач?» («Иа син» сура, 71-73-аятар).

Макьала:
Шамиль Зуртуканов

Пайгьамбардин ﷺ гьадисда лагьанва: «Кьияматдин юкьуз Аллагь-Таалади себеб авачиз яна кьейи хуьруьн нуькIрен гьакьиндайни жаваб истемшида». Гьар са гьайвандихь галаз регьимдалди рафтарвилер авуна кIанда. Аллагьдин Расулди ﷺ лугьзува: «Гьайванар зйбежер гьалдиз гьизвай инсандиз Аллагь-Таалади лянет ийизва». Пайгьамбарди ﷺ ахьайна: «Ми'раждин ийфиз заз Жегьеннем кьалулна. Ана са дишегьлидиз азабар гузвай. За адаз вучиз азаб гузва лагьана хабар кьуна. Заз жаваб гана хь, а дишегьлиди кацин пацар ктIунна, адаз яд ва тIуьн гузвачир, гьатта кьурай векьни ганач, нетишжада кац кьена. Гьайвандиз ихьтин

зулум авуна лугьуз Аллагь-Таалади а дишегьлидиз азаб гузва».

Инал гьайи гьадисдай чун гьавурда акьуна хьи, инсандиз гьайванриз зулум ийидай, абур чандикай магьрумдай ихтияр авач. Анжах инсанриз зарар гузвай гьайванрин гьакьиндай кутугай серенжемар кьабулдай ихтияр ава.

Джафар ас-Садикьа ﷺ лагьана: «Гьайвандин вилик иесидиз буржияр ава. Адаз гьайвандиз кьадардила гзаф пар ядай ва яргьалди адал ацукьдай ихтияр авач». Мугьаммад Пайгьамбарди ﷺ лугьудай: «Гьайвандин вилик иесидиз буржияр ава. Кар авачиз яргьалди гьайвандал ацукьдай, адаз кьадардила гзаф пар ядай ва ам яргьал сиягьат ийиз мажбурдай ихтияр авач».

Гьайванриз лянет ийидай ихтияр авач. Али асгьабди ﷺ лагьана: «Гьайванриз лянет ийизвай касдиз Аллагь-Таалади Вичи

лянет ийизва». ГьакIни гьайванриз чIуру гафар лугьудай, абурун чинар ядай ихтияр авач. Гьадисда лагьанва: «Гьайванрин чинар ямир, вучиз лагьайтIа абуру Раббидиз шукур ийизва».

Са сеферда Пайгьамбарди ﷺ тукIваз гьазурнавай гьайвандин вилик акьвазна чукIул хьи ийизвай инсан акуна. Аллагьдин Расулдини ﷺ лагьана: «Ваз и гьайван кьве сеферда кьена кIанзавани? Вавай ам тукIваз башилашидалди чукIул хьи авунайтIа жедачирни?!» (Табарани).

Дидедин нек хьвазмай кIел, дана... адахьай чара ийидай ихтияр авач. «Ианату тIалибин» ктабда гьа икI кхьенва. Мусурманрин халиф Али асгьабди буйругьна: «Закат кIватIзавай инсанри деведин шараг адан дидедихьай чара тавурай».

Кьуй Аллагь-Таалади вири мусурманриз гьайванрин гьакьиндай регьимлу жез куьмек гурай!

Алай вахтунда инсанрин уьмуьр вучиз куьруьди я?

И суалдиз Мугьаммад Пайгьамбарди ﷺ жаваб ганва: «Куьн (мусурманар) и чилел рагьдандин кIпунилай кьулухь рагь акIидалди авай кьван вахтунда яшамаш жеда. Гьа са вахтунда чувудар и чилел экуьнин кIпунилай нисиндалди авай кьван вахтунда яшамаш хьана, хашпара-яр – нисинилай рагьдандин вахт алуькьалди» (Бухари).

Макьала:
Ибрагьим Ибрагьимов

И гьадисдиз фикир гайитIа, чун мусурманриз тIимил вахт ганвайдан гьавурда акьада. Идалайни гьейри, чалай вилик хьайи умматрин уьмуьр чи уьмуьрдила са шумуд сеферда артух тир. Месела, пайгьамбардин тарихдай Нугь пайгьамбар 950 йисуз яшамаш хьанвайди чаз чизва. Адакай Аллагь-Таалади Кьурьанда лагьанва (мана): «Нугь чилел яхIурни цIуд йис кимиз агьзур йисуз яшамаш хьана» («Аль-Анкабут» сура, 14-аят).

Чи умматдикай Пайгьамбарди ﷺ лугьзува: «Зи умматдин уьмуьр пудкьадалай пудкьанни цIуд йисалди жеда, тек бир инсанар идалай гзаф вахтунда яшамаш жеда» (Байгьакь). И гьадисда инсанрин гзаф паюнин юкьван уьмуьрдикай ихтилат физва. Чаз аквазва хьи, бязибур пудкьад йис жедалди кечмиш жезва, бязибур пудкьанни цIуд йисалайни гзаф вахтунда яшамаш жезва.

Чи уьмуьр виликдай хьайи умматрин уьмуьрдихь галаз гекьигаила, лап куьруьди я, амма им Аллагь-Таалади виликдай хьайи умматри чпин яргьи уьмуьрда кьазанмишзавай кьван пара сувабар кьазанмишдай мумкинвилайкай чун магьрумнава лагьай чIал туш. «Вучиз?» - куьне хабар кьада жеда. Вучиз лагьайтIа Мугьаммад Пайгьамбардин ﷺ гьуьрметдай Аллагь-Таалади чи хьсан амалрай ирид виш сефердив агакьдалди ва адалайни гзаф сувабар артухарзава, ихьтин нямет виликдай хьайи умматри ганвачир.

«Шаргь Булугь аль-марам» ктабда гьадис кхьенва: «Аллагьдин Пайгьамбарди ﷺ лагьана: «Заз виликдай хьайи умматрин уьмуьрдин кьадардикай ва зи умматдин уьмуьрдин кьадардикай хабар гана ва заз зи умматдиз ганвай уьмуьр куьруьди хьиз акуна, вучиз лагьайтIа абурун уьмуьр 60-70 йис жеда. И арада за зи умматдила икьван куьруь вахтунда Женнетдин гзаф пай кьазанмишиз гьикI алакьда лагьана фикирна. Аллагь-Тааладини зун секинардайвал «аль-Кьадр» сура рагьурна. И сурада ихьтин мана гузвай аят ава: «Лайлату-ль-кьадр йифиз авур ибадат агьзур йифиз авур ибадатдилайни хьсан я» («аль-Кьадр» сура, 3-аят).

Гила чна и аятдиз фикир гун. Рамазандин вацран Лайлату-ль-кьадр лугьудай са йиф агьзур вацралай хьсанди я лагьанва. Агьзур варз йисариз элкьуьрайтIа, 83 йис жеда. Эгер гьа ихьтин цIикьвед йифиз ибадат авуртIа, 996 йисуз ибадат авур кьван суваб кхьада. Чалай вилик хьайи инсанар агьзур йисалди яшамаш жезвай. Абуру агьзур ийисан кьене кьазанмишзавай суваб чавай цIикьвед йифен кьене кьазанмишиз жезва, им са шакни алачиз Аллагьдин ﷺ патай чаз чIехи регьим я.

Гьелбетда, хьсан кIвалахар авурла гузвай сувабдикай ахьайзавай гьадисар ва аятар гзаф гьиз жеда, амма чун са шейинин гьавурда акьуна кIанда: чаз куьруь уьмуьр гунин метлеб – чна хьсан амалар ийиз тади авун я. Аллагь-Таалади чаз Кьурьанда гьа идахь эвер гузва (мана): «Хьсанвал ийиз тади ая» («аль-Бакьара» сура, 148-аят). Ша чи Халикьдин эвер гуниз табий хьана чалай алакьзавай кьван хьсан амалар ийиз чалишмиш жен! Кьуй Аллагьди ﷺ чаз куьмек гурай! Амин.

Пайгьамбардин ﷺ уьмуьрдикай суьгьбет

АЛЛАГЬДИН РАСУЛДИН ﷺ ТАРИХДАЙ

Эвел – алатай нумрайра

Гьа икI, мусурманрин кьадар кьвердавай гзаф жезвай. Пайгьамбарвилини цIуд лагьай йисуз Пайгьамбардин ﷺ ими Абу Талиб кечмиш хьана. ГьвечIи чIавадай вичиз тербия гайи, чIехи хьайила кафиррин зулумдикай хвейи ими кьейила Пайгьамбар ﷺ пашман хьанвай.

Макьала:
Абдуррагьман Рагьманов

Имидилай кьулухь гьа и йисуз Пайгьамбардин ﷺ паб Хадиджани кечмиш хьана. И вакьиа себеб яз Аллагьдин Расулдин ﷺ рикIиз генани тIар хьанвай. ИкI хьайила, и йисаз «хажалатдин йис» лугьудай тIвар гана.

Идалай кьулухь ражаб вацран 27-ийфиз Пайгьамбардин ﷺ уьмуьрда зурба вакьиа хьана: аль-

Исраъ (Меккадай Иерусалимдиз йифен сиягьат) ва аль-Ми'радж (цаварал хкаж хьун). Им Аллагьди ﷺ анжах чи Пайгьамбардиз ﷺ ганвай савкьват я. И вакьиадикай Кьурьандин «аль-Исраъ» сурада Аллагь-Таалади ахьайзава (мана): «Шукур хьуй, йифиз Вичин лукI Гьарам мискIиндай Аль-Акьса мискIиндиз тухвайдаз, ... адаз са бязи Чи аламатар кьалурун патал. Дугьриданни, Адаз виридан ван кьезва ва вири аквазва» («Исраъ» сура, 1-аят). Цаварал Мугьаммад Пайгьамбар ﷺ вичелай вилик хьайи пайгьамбаррихь галаз таниш хьана. Ахпа ам ирид цаварилайни виниз хкаж хьана. Икьван чIавалди Пайгьамбардихь ﷺ галаз санал хьайи Жабраил малаик ﷺ ирид цаварилай яргьаз акьатайла, акьвазун мажбур хьана, инлай анихь адаз фидай ихтияр авачир. Инлай анихь Пайгьамбар ﷺ вич кьил-

ди фена. Адаз ина Аллагьдин ﷺ гзаф сирер, Адан ﷺ зурбавални гуьрчегвал акуна. Аллагьди ﷺ лагьайтIа, Пайгьамбар ﷺ вичив агудна ва адахь галаз арада кас (шей) авачиз рахана. Аллагьдихь ﷺ галаз рахайла, икьван чIавалди гьисс тавур лезет гьисай Пайгьамбардиз ﷺ мад чилерал эвичI хьийиз кIанзмачир, адаз гьамиша Халикьдихь ﷺ галаз рахадайвал цаварал акьвазиз кIан хьана. И арада Аллагь-Таалади адаз лагьана: «За ваз ва ви умматдиз савкьват яз капI гуда, рикIин сидкьидай ам авур касди вуна инал гьисай хьтин лезет гьисда».

Пайгьамбардин ﷺ и аламатдин сиягьатдин виридалайни чIехи нетижа - им мусурманрин хиве ферз яз капI авунин мажбурнама тун я. Гьа иниз килигна йикьа вад сеферда капI авун - им чи ругьдин ми'радж я лагьайтIа жеда.

«Мисклиндиз гъахъайла за ваз зенг хъийида...»

Мисклин мусурманри Аллагъдиз ﷻ ибадат ийизвай пак чка я. Инсан мисклиндиз Аллагъдин ﷻ буйругъдиз ва Пайгъамбардин ﷺ рекъиз табий хъана гъахъзава. Мусурмандин уьмуьрда жемьтдин капI лап важиблу амал я. Ада мусурман стхайрин арада хъсан алакъ-аяр хуьз, дуствал ва кланивал кIеви ийиз куь-мек ийизва.

Макъала:
Сафия Мугъаммадова

Нагагъ гъар са хуьруьн ва шегъердин жемьт и къайидада сад хъайитIа, вири уммат сад жеда. «Вини дережайриз акъатайбур анжах эдеб хвена аниз акъатна ва агъадиз аватайбур анжах эдаб хуьн тавурла аватна», - алимри икI лугъзува. Мусурманди Аллагъдин ﷻ вири махлукъатрин гъакъиндай эдеб хуьн лазим я. Им ада Аллагъдиз ﷻ эдеб ийизва лагъай чIал я. Мисклиндизни, гъелбетда, лайхлу эдеб авуна кIанда. Ам гъикI ийида? Мисклинар вуч патал эцигнава?

Мисклиндин эдебрикай алимар гзаф рахазва. Аквадай гъаларай, инсанри чеб тухузвай къайида акурла, абур рахун мажбур жезва. Лайхлу эдеб ийизвач.

Аль-Мунзира чал Пайгъамбардин ﷺ гъадис агакъарна: «Мисклинра гъевечи аялар ва акъулдиз къери инсанар тамир, алишвершидал машгъл жемир, сес хкажмир, гапурар акъудмир ва тахсиркарриз жеза гумир, амма хъсан атирар чIура ва рактаррин вилик михъивал ийидайвал герек къевезвай яд авай къапар эциг».

Мисклиндиз гъахъзавай гъар са кас вичин бедендин ва парталрин михъивилихъ гелкъвена кIанда. Аллагъ-Таалади Пак Къуръанда лагъанва (мана): «Эй Адаман рухваяр! Ибадат ийизвай чкайра куьне лайхлу парталар алуки ва эдеблу къайидада твах. Аллагъди ﷻ ганвай гъалал тIуьникай ва хъуникай лезет хкуд ва исраф (вара-зара) ийимир: Аллагъди ﷻ гъарам авунвайди немир ва хъвамир. Адаз исраф ийизвай инсанар кIандач (яни абуроз Ада жеза гуда) (Къуръан, 7:31).

Ибн Умара ахъайна: «Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана: «Куь папариз мисклинриз физ къадагъа ийимир, амма чпин квалера акъвазун абур патал хъсан я» (Абу Дауд). И гъадисда авай «амма» лугъудай гафуниз чна фикир гана кIанда. Мисклиндиз физвай вири дишегълийри эдеб хуьзвач. Гъатта бязи дишегълийри кIватI хъана дуньядикай ихтилатар ийизва. Мисклинда секинзава хъи, садани абуроз манийвал ийизвач. Я тахъайтIа са руш ва я гада ацукъна вичин телефондихъ галаз къугъвазва. Исламда четин са шейни авач. Ваз чизвай шейэрал амал авун четин кIвалах туш хъи. Аллагъди ﷻ чи хиве жуьреба-жуьре амалар тунва, чна лагъайтIа, абур килиз акъудун лазим я. Пара чирвилер къачун тариф авуниз лайхлу амал я. Амма ваз чизвайдал амал тийиз хъайитIа, авайдалай гзаф чирвилер къачун квез герек я къван?

Мисклиндиз гъахъзавай касдиз чарасуз чир хуьн лазим тир шейэр ибур я: мисклиндиз эрчи кIвачелай гъахъ, чапла кIвачелай акъечи; суннат и'тикафдин (Аллагъ ﷻ патал мисклинда вахт акъудун) ният ая; мисклиндиз гъахъайла, ацукъдалди, 2 ракатдин суннат-тагъият (мисклиндиз салам гунин) капI ая; дастамаз гъачиз хъайитIа ва я капI тийидай маса себеб авай касди къве ракатдин суннат-тагъият кIпунин паталай ихътин гафар кIелрай: «Субгъаналлагъи валь-гъамдуллилагъи ва ля илягъа илляллагъу валлагъу акбар»; идалай къулухъ мисклинда ибадатдал, месела, суннат кIпар ва я къаза кIпар авунал, зикир ва Къуръан кIелунал машгъл хуьн меслят къалурзава.

Дагъустанда суфизм (тарикъат) раиж хуьн

1 « Абурукай пудакай Пайгъамбарди ﷺ асгъабриз

ахъайна ахпа лагъана:

«Гъакъикъатда, чи къилив атайди Жабраил малаик ﷺ тир, ам квез куь дин чириз атанвай». И пуд дестек – ислам, иман ва игъсан я. Ислам – Аллагъдиз ﷻ муьтIуьгъ хуьн (ферзер таммарун), иман – инанмишвал (имандин ругуд дестекдихъ са шакни алачиз инанмиш хуьн), игъсан – риклин сидкъи, ибадат авун а къайида хъи, на лугъуди ваз Аллагъ ﷻ аквазва, ваз Ам аквазвачтIани, адаз вун аквазва хъи. Гъа икI лагъанва Бухариди агакъарнавай гъакъикъи гъадисда. Алай вахтунда бязи цийивилерин (бид'а) куьмекдалди мусурманар ягъалмишариз чалишмиш жезвай авамрин са десте акъатнава. Гъа са вахтунда абуроз чпи динда твазвай чIуру цийивилер михъи дин ва гъакъикъи дин цийивал я лугъзува.

Гъайиф хъи, чи умматдик Ислам чукурзавай, дуьз рекъелай алудзавай и авамриз яб гудайбурни ава. И фитнечийри мусурманриз гъатта мусурман тушир инсанриз зарар гузва, амма абур мукъвал-мукъвал имам Шамила рикел хкай Пайгъамбарди ﷺ гунагъкаррихъ элкъвена лагъай гафарин гъавурда акъазвач жеде: «Бахтлу кас ам я хъи, къейила адахъ галаз гунагъарни рекъизавайди, вич къейила, адахъ галаз гунагъар рекъин тийизвайди бахтсузди я». Яни эгер инсанди са чIуру амал халкъдин арада раиж авуртIа, инсанри а амал ийизмай къван адаз гунагъ жеда, гъатта къейида-лай къулухъни. Гъавилий мусурмандин гъатта ихътин дуьа авун лазим я: «Я Аллагъ, зун кечмиш хуьнивди зи гунагъар куьтягъ жедайвал ая».

Мусурман шариатдизни тарикъатдиз санал табий хуьн ферз тирди тестикъарзавай гъисаб тежер къван делилар - Къуръандин

Ислам дин раиж авун патал Пайгъамбардин ﷺ асгъабар гъатта Дагъустандин дагълариз атана.

аятар, Пайгъамбардин ﷺ гъадисар, къуд мазгъабдин имамрин гафар гъиз жеда. И макъалада чаз газет кIелзавайдаз Дагъустанда ва вири Россияда Ислам раиж хъайи къайидадикай ахъайиз ва ам раиж авурбур сирдин илим авай суфияр тирди тестикъарзавай делилар гъиз кланзава.

Пайгъамбардин ﷺ асгъабар Дагъустанда

Шукур хуьй Аллагъ-Тааладиз Мугъаммад ﷺ пайгъамбар яз вири инсанрин ва жинеррин къилив ракъурай, абур савадсузвиликай ва чIуру къилихрикай хвейи. Салатни салам хуьрай Мугъаммад Пайгъамбардал ﷺ. Ада вичин «Сагърай гъаж» тухудайла, ихътин несигъат авуна: «Инал алай инсанри алачирбурув за лагъай гафар агакъаррай». Чпин къуват

ва мал-девлет гъайиф татана Пайгъамбардин ﷺ веси къилиз акъудай асгъабрилай ва табии-инрилай (асгъабрилай къулухъ атайбур) Аллагъ ﷻ рази хуьрай. Аллагъ-Таалади Мугъаммад ﷺ эхиримжи пайгъамбар яз хъяна, адан асгъабар инсанар патал виридалайни хъсан дестек я. Абур сифтени-сифте Пайгъамбардихъ ﷻ инанмиш хъайибур я, абуроз Пайгъамбардихъ ﷻ галаз кIлунай икърар къилиз акъудна ва адаз вири крада куьмек гана. Идан шагъидар Хорасанда, Египетда, Шамда, Иракда, Йеменда, Туьркияда, Индияда ва гъа жергедай яз Дагъустанда авай сурари шагъидвалзава. Идалди абуроз халисан иман ва Женнет къазанмишна, Аллагъди ﷻ абуроз гунагърилай гъил къачуна.

КъатIа ама

Мусурманар къве патал хуьнин ва дявейринни-шулугърин себебар

3 « Ибн Аббаса, Икримата ва Муджагъида лагъана:

«Чилел акъатнавай «писвал» - къиникъар, гуьулел акъатнавай «писвал» - пачагъди зулумдалди инсанривай гимияр вахчун я. Бязибур «писвал» гафуниз баян гузва ва ам къурагъвал, чили тIимил бегъер гун ва берекатсузвал я лугъзува. Масабуру «писвал» - им гунагъар авун, зулумдалди чарадан эменни вахчун я лугъзува» («Тафсируль КъуртIуби, «Ар-Рум» сура, 41-аят). Маса гафаралди, Аллагъдиз ﷻ шерик гъунин, са тахсирни квачир инсанар къинин, зулум авунин ва берекат квачуьнин гъакъиндай чун (инсанар) тахсирлу чун (инсанар) тахсирлу чун. Гъавилий эгер чаз жемьтдин арада адалатлувал хъана кланзаватIа, эвел чун хъсан патахъ дегиш

хъана кIанда. Инсанар чеб дегиш тахъанмазди Аллагъ-Таалади абуроз гъал дегишар тийизвайди рикелай алуьна кIандач. Аллагъди ﷻ Пак Къуръанда лугъзува (мана): «Гъакъикъатда, Аллагъди ﷻ инсанрин хъсан гъал пис патахъ элкъурзавач, гъатта абуроз ам чпин гунагъралди дегишар тавунмаз» («Тафсируль Джалалайни, «Ар-Ра'д» сура, 11-аят). И аятдиз баян гудайла, машгъл муфассир (Къуръандиз баян гузвай алим) Абу Джафар Табариди (гъижрадин 224-310-йисара яшаммиш хъана) лугъзува: «И аятда Аллагъ-Таалади чаз ахъайзава хъи, Ада инсанар авай хъсан гъал пис патахъ элкъурдач, гъатта абуроз чпи сада-садаз зулум ва мидявал авуналди ам дегишар тавунмаз. Нагагъ инсанри чпи чпин

гъал сада-садаз зулум авуналди дегишариз башламишайтIа, абур Аллагъдин ﷻ жазадиз лайхлу жеда ва абуроз гъал пис патахъ дегиш жеда» («Тафсиру Табари», «Ар-Ра'д» сура, 11-аят). Гуььрметлу стхайр, сада-садаз мидявал авуналди чна чи умматдин гъал чIурна. И кар себеб яз Аллагъ-Таалади чавай ислягъвал вахчунва ва Вичин куьмекдикай магърум авунва. Хъсан вахтар алуьна кланзавани? АкI ятIа ша чун гъа и йикъалай Аллагъдиз ﷻ муьтIуьгъ жез эгечин, къе чаз куь манийвал ийизва къван? Нагагъ чун Аллагъдиз ﷻ муьтIуьгъ тахъайтIа, чи наразивал къалурзавай гъарайрикай хийир жедач. Къуй Аллагъ-Таалади чаз и кардин гъавурда акъадай акъул гурай! Амин.

Хидр (Хизри) пайгъамбардин عليه السلام уьмуьрдикай куьруь риваят

ПАЙГЪАМБАРДИН ТАРИХДАЙ

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Йисар варцар къевез алатзавай амма абуруз аялар жезвачир. И кар себеб яз пачагъ-бубадик къалабулукъ квай. Эхирни ада са юкьуз Хидрдинхъ عليه السلام иктилат авуна. Ада куьруь ва ачух жаваб гана: «Вири Аллагъ-Тааладин гъиле ава». Ахпа пачагъдиз свас ахтармишиз клан хъана ва адахъ галазни и иктилат авуна. Амма адани итимди гайи хътин жаваб гана. Авайни-авачир са хвадиз аялар тахъунилай пачагъ рази жезвачир ва ада Хидрдиз عليه السلام аялар хаз жедай рушал эвленмиш хъун теклифна. Хидрди عليه السلام вич авай папалай рази я лагъана бубадин теклиф къабулнач. Амма итимни паб чара тахъанмаз буба секин хъанач.

И дишегъли гъич са тахсирни квачиз адан бубадин къвализ рахкурнайгъани, ада Хидрдиз عليه السلام гайи гаф чурнач ва вич лайихлу къайдада тухвана, адан сир хвена. Хидрдиз عليه السلام къвед лагъай сеферда эвленмиш жез кланзавачир, амма пачагъдиз вичин хва паб авачиз таз клан хъанач. Адаз эвленмиш жез кланзавачиргъани, бубади ам веледар хаз жезвай дишегълидал эвленмиш авуна.

Къвед лагъай сефердани эвленмиш хъайила Хидрди عليه السلام вичин цийи папан виликни сад лагъайдан вилик эцигай хътин шартгъи эцигна. Амни рази хъана ва вич кисда лагъана гаф гана. Гъа икI, йисар ва варцар фена. Хтулар хъана кланзавай пачагъдин къарай атланвай ва мад Хидрдивай عليه السلام аялар тахъунин себебдикай хабар къаз эгечIна. Хци гъа сифте сеферда хътин жаваб гана: «Ам чи гъиле авай къвалах туш». Хидрдин عليه السلام бубадиз аялар тахъунин себеб чириз клан хъана ва амалдарвилелди адан папаз суалар гуз башламишна. Папа лагъайгъа, итимдиз гайи гаф хвенач ва вири авай-авайвал ахъайна. Пачагъдиз пис хъел атана ва Хидрдиз عليه السلام айиб ийиз эгечIна. Бубадихъ авай иктибар квахнавай, вич ада реквиз кичIела Хидрди عليه السلام къвалай катун къетIна. Идалай къулукъ ам садазни акун хъувунач ва пачагъдиз вуч ийидатIа чизвачир. Хва жагъурун патал ада цIуд цIуд касдикай ибарат хъанвай цIуд десте къуд патахъ ракъурна. Пачагъ ажугъди къунвай. Хидрдин عليه السلام къвед лагъай папаз эверна ада ам хва квахуна тахсирлу авуна ва адаз къиникъин жаза гана. Икъван чIавалди пайгъамбардин сир хвейи сад лагъай папаз пачагъди авур къвалахдикай хабар хъана ва вични реквиз кичIела шегъердай катна, садазни жегъин тийидай чкада чъунуьх хъана.

Эхирни Хидрдинхъ عليه السلام къевезвай са дестедиз ам са касни яшамиш тежезвай островдал алаз акуна, ада ина ибадат ийизвай. Абуру пачагъди чпиз ганвай тапшуругъдикай ахъайна. Хидрди عليه السلام вич авай чкадикай бубадиз хабар тагун тIалабна. Ада абуруз несигъат авуна ва ихътин меслят къалурна: «Куьн амай кIуд десте хъиз пачагъдин къилив ахлад ва зун акунач лагъ. Эгер куьне и сир ва гайи гаф хвейитIа, Аллагъди عليه السلام куьни хуьда. Нагагъ куьне вири пачагъдиз ахъайтIа, ада зун реквиз ва зи къиникъин себеб куьн жеда». Чпи Хидрдикай عليه السلام садазни ахъ-

айдач лагъана гаф гайидалай къулукъ абур хъфена.

Гъаки ятIани Хидрди عليه السلام абурал иктибар авунач, абуру ам гъинаватIа лугъун мумкин я лагъана фикирна, абуруз гъич жегъин тийидай са чкада чъунуьх хъун къетIна. Хидр عليه السلام жагъай цIуд касдикай садалай гъейри амайбуру вирида гайи гаф хвенач: пачагъдин къилив хтанмазди абуру гъакъикъат ахъайна. Анжах са инсанди гаф хвена ва вичиз Хидр عليه السلام гъич акунач лугъуз тестикбарна. Масабуру ам табда тахсирлу авуна, адахъ галаз гъуьжетар ийиз эгечIна ва чпивай Хидр عليه السلام галаз хкъез жеда лагъана.

Пачагъди абуруз вичин хва галаз хтун эмирна. Абур элкъвена гъа островдал хъфена, амма гъикъван

пара вахтунда къекъвена. Ахпа Аллагъ-Таалади абур эвленмиш жедайвал авуна ва амай уьмуьр папани итимди санал кечирмишна.

За и суьгъбетда «Ара'ис» ктабда кхъенвай къван къулукъ-шуьлуьяр ахъайнач, вучиз лагъайтIа адан асул манадин гъавурда акун патал инал лагъай гафарни бес я. Дуьз рехъ хъягъун ва шариатди истемешзавай тегъерда яшамиш хъун патал акъул авай инсанриз и суьгъбет бес я.

Гила, гъуьрметлу мусурман стхяр, чун чаз килогин: чаз и дуньяда тапаррилай ва хиянаткарвилелай гъейри маса гафарин ван къевезвани? Шариатдин гъалал рехъ гъарам рекъикай алай вахтунда гъикъван инсанри чара ийизва? Гайи гаф хуьзвай юлдаш багъа къимет

Пачагъ-бубадин къеледай катна Хидр пайгъамбар عليه السلام ибадатдал машгъул хъана.

къекъвенатIани Хидр عليه السلام абуруз жагъун хъувунач ва ам галачиз пачагъдин къилив хтана. Ажугъди къур пачагъди абур кIудни са-сад яна къена. Хидрдиз عليه السلام гайи гаф хвейи касдиз вичин юлдашар къейи къайда акуна ва вични пачагъдин ажугъдик акатиз кичIела, саламат чкадиз катна. Маса риваятда лагъанва хъи, Хидр عليه السلام гъуьле батмиш хъайи гимидал алай алверчийриз хатадай жагъана. Абур къутармиш хъана ва тахтайрал алаз Хидр عليه السلام алай островдал сирнавна агакъна. Гъар жуьредин риваятар аватIани, и къисадин асул мана дегъиш жезвач. Мурад ва мана гъамиша дуьзди яз амукъзава. Риваятра авай гафарин тафаватлувал чал мукъвал-мукъвал гьалтзава, амма и карди чун ягъалмишарзавач.

Ахпа Хидрдин عليه السلام бубади пачагъвал гузвай халкъди гзаф гунагъар ийиз эгечIна, диндай акъатна, мунафиквал пайда хъана ва абур Аллагъдин عليه السلام жазадиз лайихлу хъана. Адалатлу Аллагъди عليه السلام шегъер цавуз хкажна клан пад цавал авуна чилел гъалчна. Шегъерда авай къван халкъ къена, чан анжах са дишегълидални итимдал аламукъна. Хидрдиз عليه السلام гайи гаф хвенваз акурла абур къведни къиникъикай къутармиш хъана. Куьне фикир це, шегъермихъиз бедбахтвилекъ акатнатIани, ибуру къвед сир хвена лугъуз саламат яз амукъна. Квел машгъул жедагъа чин тийиз абур харапI хъанвай шегъерда

авай къван я. Вичин хиве тур аманат къилиз акъуддайвал ягъ, намус авай жегъилар исаятда тек бир хъанва, абур гъатта чIулав пехъерин арада авай лацу пехърез тешпигъ я.

Алай вахтунда дуньядин эхир мукъув хъунин лишан ачух хъанва: алим жанавурдиз тешпигъ жезва. Халкъдиз зулум ийизвай, адалатлувал ва къайда амачир, анжах пулуниз къимет гузвай вахт - дуньядин эхирдиз мукъва вахт я.

Дуньядин няметрин гуьгъуьна гъатна сад-садахъ галаз дяве ийиз эгечIнавай вахт – дуньядин эхирдиз мукъва вахт я. Исламдин сериндикай далда къунвай мунафикъри чеб мусурманрай къалурзавай вахт – им дуньядин эхирдиз мукъва вахт я.

РикIера иман авачир, анжах гуьзелдиз рахаз чидай инсанри алимриз туьгметар ийизвай вахт - им дуньядин эхирдиз мукъва вахт я.

Мунафиквал себеб яз рикIер чиркин хъанвай зулумкарри инсанриз зулум ийизвай вахт – им дуньядин эхирдин вахт я.

Аллагъдин عليه السلام ажугъдик акатна ягъалмиш хъанвай инсанрикай и чилел регъберар жезвай вахт – им дуньядин эхирдин вахт я.

Гъадисда лагъанвайвал, гъукуматар чкIизвай, къуд пата дявээр къарагъзавай вахт – им дуньядин эхир мукъва хъанвай вахт я.

Иви экъичзавай, са тахсирни квачир

инсанар ягъиз рекъизвай, сада-садан эменни къакъудзавай вахт – им дуньядин эхирдиз мукъва вахт я.

Исламдикай даях къунвай къачагъар девлетлу хъанвай, инсанри шариатдиз далу ганвай вахт – им тушни бес эхир заман?

НикIерин ва бустанрин сергъатар патал хайи стхярни вахар сад-садахъ галаз хъел жезвай вахт – им дуньядин эхир мукъва хъанвай вахт я.

Чпин ата-бубайринбур тушир чилер зулумдалди къазвай вахт – им эхир заман я.

Жуьреба-жуьре азарар пайда хъанвай амма абур сагъардай мумкинвал виридаз авачир ва дарманарни багъа хъанвай вахт – эхир заман гъа им я!

РикIин сидкъидай амалар ийидай инсанар амачир, анжах масабуроз къалурун патал, инсанди вич вичелай рази яз амалар ийизвай вахт – им дуньядин эхирдиз мукъва вахт я.

Аллагъдин عليه السلام ажугъдикъай гъич фикирни тавуна гъалал-гъарам талгъана гъилик акатай шей тIуьниз ишлемишзавай вахт – ингъе, эхир заман!

Жегъилар гъарам ва шак алай къвалахар гъихътинбур ятIа гъавурда акъан тийизвай вахт – ингъе эхир заман!

Чи халкъдихъ галукънавай бедбахтвилерикай, адан айибрикай идалайни гегъеншдиз ахъаюнхъ чун муьгътеж туш, вучиз лагъайтIа абурукай азад къвалерин къадар лап тIимил хъанва.

ГъакIни чна вири инсанар чIур хъанва лугъудач, вучиз лагъайтIа агъулулагъ (Аллагъдиз عليه السلام мукъва инсанар) гъамиша хъайиди я ва женни ийида.

Лугъузва хъи, гъар са яхцIур касдин арада са вали ава, къуй Аллагъди عليه السلام чун абурун берекатдикай хкуд тавурай. ЧIуру инсанар гзаф хъанватIани, хъсан инсанарни и дуньяда ама, къуй чаз абурун шафаатдикай пай хъурай.

Гъаки ятIани, рикIин сидкъидай жуван сирер ахъайиз жедай инсан жагъуриз четин хъанва. Икъван чIавалди заз рикIин сир ахъайдай дуст жагъанач лагъайтIани, таб жедач. Бес Имам Шамил чеб муьридар я лугъузвай мунафикъри маса гайиди тушни, эхирдай инсан ам Аллагъди عليه السلام вуч патал халкънаватIа, гъа амалдал хкъезва.

Диде-бубадин разивал авачиз дуньядин мал къватIмир, гъатта квехъ авай къван дуньядин мал-девлет харжна абур шадариз чалишмиш хъухъ (абурун разивал къазанмиша).

Намус пулунихъ маса гуналди стхавал чIурмир, ам хуьз алахъ, гъатта жуван мал-девлетдиз зарар жез хъайитIани. Нисидикай чIар жагъайтIа, нек тахсирлу ийимир. ТIвалуникай гъвар ийидай къайдада гафар яцIу ийимир.

Дустарик умуд кутуна гъич са къвалахни гъиле къамир, герек вахтунда анжах жувак умуд кутур.

Герек авачир амалра вахт харж авуна ахпа са шейни гъачиз амуьк тийидайвал, дуньядин къвалахрин къадар тIимилара, уьмуьр фад физвайди рикIелай алудмир. Такабурулу рахунралди куьне куьн виляй вегъемир.

Къуй куьн ачух рикIелди ийизвай ихтилатралди дустари алдатмишар тавурай. Секин гъуьлени лепеяр къарагъзава, гъикъван гар къати хъайитIа, гъакъван абур къакъанни жезва. Буш рахунри мидявал гужлу ийизва.

КъатIа ама

Тарикъат ва шарият квез лугъузва?

КЪИМЕТЛУ ЧИРВИЛЕРИН ХАЗИНА

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Гъар са Тарикъатдиз, Пайгъамбардидай ﷺ эгечина, гъич са чкадилаини къатл тежесвай, гъа Тарикъатдин эхиримжи чан алай шейхиал агакъзавай сильсила (циргъ, зунжур) хъана клянда. Инсанриз Тарикъат чириз эгечизавай кас, гъа и циргъинин гъалкъайрикай сад хъун, виридалайни важиблу шартларикай сад я. «Сильсила» гафунин мана вуч я лагъайтла, ам лагъай члал я хъи, а циргъинин (зунжурдин) вири гъалкъаяр сад-садахъ галаз галкун. Месела, чи квалериз ток атун патал, ам сифтедай трансформатордиз атана клянда, ахпа ам квалериз къведа. Трансформаторни вичин нубатда электростанциядихъ галаз алакълу хъун лазим я. И шартлар къиле хвейитла, квалер авай лампайри, розеткайри ва выключателри, Аллагъдин ﷻ куьмеқдалди, кваллахда ва квал ишигълу жеда.

Амма эгер трансформатординни электростанциядин арада алакълу тахъайтла, ам гъихътин багъа ракъарикай туькълурнавайди хъайитлани, вичин патав гвай чкаяр ишигълу ийиз хъайитлани, адакай менфят жедач. Къетген рекъикай (Тарикъатдикай) лугъудайла, чи фикирда гъа и мисал тир авайди. Им лагъай члал туш хъи, суфий шейхерилай гъейри мад садавайни инсанриз менфят гуз жедач.

Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: «Алимар – умматдин ишигълуаванар (чирагъар) я». Абуру инсанриз хийир ва берекат гузва, Аллагъ-Таалади чпиз ганвай илимдихъ галаз къадай тегъерда абуру инсанриз дуьз рекъел эвер гузва. Гъакл ятлани, чаз чир хъун лазим я хъи, гъар са илим къачур касдикай алим жезвач. Месела, эгер араб члал чизвай гъар садаз алим лагъайтла, им манасуз гаф жеда, вучиз лагъайтла араб члал чидай гъикъван кафирар ава. И кардизни фикир це.

Инал къейд авурвал, Тарикъатдиз гъаф рекъер аватлани, абурун виридан макъсад сад я - Аллагъ ﷻ чир хъун.

Месела, пак чилерал зиярат авун патал бязибур самолетра аваз, бязибур автобусра аваз, пуд лагъайбур чпин машинра аваз, садбур КамАЗра аваз, масадбур квачи-квачи физва, гъарма сад вичин такъатриз килигна ва Аллагъди ﷻ кхъенвай къисметдихъ галаз къадай саягъда физва. Амма гъи къайдада абуру аниз физ хъайитлани, абурун макъсад сад я – ферз тир гъаж тамамарун. Гъа ик Тарикъатдин рекъерин макъсадни сад я – Аллагъ ﷻ чир хъун. Шарият – им пайгъамбардин ва Пак Ктабрин куьмеқдалди Аллагъ-Таалади инсанрал агакъарнавай къанунар ва Адаз ибадат ийидай къайдаяр я. Шариятдин ва Тарикъатдин арада авай тафаватдикай рахайтла, дугъриданни, абурун арада гъич тафават авач, абуру къведни са шей хъиз я. Инсанри абуру гъар жуьредин шейэрай гъисабзава ва абурун арада алакълу авачирди хъиз ава.

Шариятдикайни Тарикъатдикай рахайтла, алимри жуьреба-жуьре мисалар гъизва. Бязибуру абуру далудизни руфуниз тешпигъ гъизва ва сад-садахъай къакъатна абуру хъун мумкин туш лугъузва. Масабуру абуру бедендизни руьгъдиз тешпигъ я лугъузва. Пуд

лагъайбуру шарият гимидихъ галаз, Тарикъат гъуьлуьхъ ва гъакъикъат гъуьлуьн кляний акъудзавай гевгъердихъ галаз гекъиззава. Гъуьляй гевгъер акъудун патал инсан эвелни-эвел гимиди ацукълна клянда. Гъа и гимиди шарият я. Ахпа ам ада аваз гъуьлуьз, яни Тарикъатдиз, гъахъна клянда. И мисалдай чавай ихътин мана акъудиз жеда.

Бязибуру лугъузва хъи, Тарикъатдин рекъел кам вегъедалди, шарият чирун лазим я, бес шарият чин тийиз хъайитла, вуна Тарикъат гъикл къабулда? Джамал стха, и суалди вакни къалабулух куьтазватла, аз яб це!

«Тарикъат къабулдалди шарият чирун лазим я» - гафарин мана ам я хъи, Тарикъатдиз кам вегъедалди шариятдин чарасуз илим чирун лазим я. Чарасуз илимдик гъевечи ва чехи дастамазар къачудай, капл ийидай, сив хуьдай, закат гудай къайдаяр чир хъун ва масабур акатзава. Ибуру Тарикъат къабулдиз кляназавай гъар са инсанди

Тарикъат – им меци лагъай гафарал бедендалди амал авун лагъай члал я.

чарасуз авун лазим тир амалар я. Амма вун гъавурда акъукъ, им шариятдин вири паярал амал ийиз тежесвай касдиз, Тарикъат къабулдай ихтияр авач лагъай члал туш.

Тарикъатдиз гъахъун патал, гъелбетда, тайин тир шартлар ава, абурукай чун ахпа рахада, инша-Аллагъ.

«Анжах шариятдин вири шартлар тамамдиз къилиз акъудиз башламышайдалай къулухъ, Тарикъат къабулдай ихтияр ава» - гафар ихътин меслятдиз тешпигъ я: «Анжах вири начагъвилер сагъар хъувурдалай къулухъ вун духтурдин къилив алад». Бес начагъвикай сагъ жедайвал тушни духтурдин къилив физвайди? Сагъ хъайидалай къулухъ сагълам инсандиз духтур герек яни къван? Къагъиб хуьрай тир шейх Гъасан-афандидини гъа ик лугъузва.

Джамал, вуна и гафариз хъсандиз фикир це! Заз чидайвал, вун фикир ийиз алакълу тийизвай инсанрикай туш. Акъулдихъ галаз къурвал килигайтла, виридалайни азарлу инсанди эвелни-эвел духтурдин къилив гъерекат авун лазим я.

Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Шарият – гафар, яни мецелди лугъузвай шейэр

я. Тарикъат – меци лагъай гафарал бедендалди амал авун лагъай члал я. Гъакъикъат – Тарикъатни шарият сад хъайила арадал къевезвай руьгъдин гъал я. Ибадат авуналди Аллагъ ﷻ чир хъун (ма'рифа) чи макъсад я, яни гъакъикъи илимдин куьмеқдалди Аллагъ-Таала чир хъун.

Дастамаз ва михъвал шариятда цин куьмеқдалди ийизва, яд авачиз хъайитла - чилин куьмеқдалди (таямму). Тарикъатда лагъайтла, жуван нефсинин гъевесриз табиь тахъайтла, дастамаз жезва. Гъакъикъатда, лагъайтла, Аллагъдилаи ﷻ гъейри амай вири шейэрикай рикл михъи авурла дастамаз жезва. Фикир це, Джамал, инал лагъай гафарай аквазва хъи, чна ийизвай капл тамамди хъун патал шарият, Тарикъат ва гъакъикъат сад хъун лазим я. Ибадатар ийидайла, шариятдинни Тарикъатдин арада гъа ихътин клеви алакълу ава. Амма шарият галачиз Тарикъат жедач, гъатта Тарикъат галачиз шарият хъун мумкин ятлани.

Тарикъат къабулун ферз яни, тахъайтла сунна?

И суалдин гъакъиндай алимрин гаф сад туш. Бязибуру ам ферз я лугъузва, бязибуру сунна. Амма сир туш, ам кляналай инкар ийизвайбуруни ава. Эгер завай хабар къуртла, зун суфийрин рехъ къабулун ферз я лугъузвай инсанрикай я, вучиз лагъайтла жув суфийрикай я. Тарикъат къабулун ферз туш, ам герек авачир затл я лугъузвайбуруз, лугъудай гаф авач. Абуруз ягълмиш хъанвайбуру ва имансузар лугъузвач, вучиз лагъайтла шарият Тарикъат галачизни хъун мумкин я. Амма гъикл гъуьлуьз сирнав тавунмаз гевгъердихъ къекъевезвай инсан вичин макъсаддихъ агакъадчтла, гъакл шариятдихъ галаз къадайвал яшамиш жез кляназавай, генани камил жедайвал чалишмишвилер аквазвай касдивай, Тарикъат къабул тавуна актъавиз жедач. Инсандин беден галачиз адан руьгъ чир хуьн мумкин туш, вучиз лагъайтла руьгъ – им Аллагъдин ﷻ сир я, ам инсандивай къатлуз тежесвай алемдик ('алям уль-малаякут) акатзава. Месела, руьгъ авачир беден мейит я. Гъатта ам сагълам ва къуватлу, чарасуз тир вири паяр галай беден ятлани,

руьгъ авачиз хъайитла, адаз инсан лугъуз жедач. Бязи зайиф инсанрикайни са гъихътин ятлани хийир жезва. Амма мейитдикай вуч хийир жеда къван? Адан беден гъикъван сагъламди ва камилди хъайитлани, руьгъ авачир бедендикай са хийирни жедач. Руьгъ галачиз бедендал чан гъиз тежесвайди хъиз, шариятдал чан гъун патал Тарикъат герек я.

Тарикъатди шариятдиз къуллугъзава, ам гуьрчег ва камил ийизва. Тарикъатди шарият гъикл гуьрчегарун мумкин я? Мад хабар къун мумкин я: «Исламдин вад дестек къилиз акъудун бес жезвачни къван?» И суал ихътин суалдихъ галаз гекъигиз жеда: «Ник цана, тум вегъена, ахпа ам экъечлалдай къулухъ вахт-вахтунилай адаз яд гун бес жезвачни? Адахъ галаз алакълу маса кваллахар авунин чарасузвал авани?» И суалдиз и жуьреда жаваб гуз жеда: инал лагъай къайдада адахъ гелкъуьн бес жезва. Амма чил цунин мурадни риклелай алудна кляндач. Гатун эхирдалди никлехъ гелкъвей, мукъвал-мукъвал керки ягъай, члуру хъчар акъудай ва маса кваллахар авур ва анжах винидихъ лагъай къайдада никлехъ гелкъвей къве касдикай, зулуз ни хъсан бегъер вахчудатла, фикирна клянда.

Аллагъдиз ﷻ мукъва жез манийвал ийизвай азаррикай рикл михъи авун патал: месела, пехилвал, масабуроз къалурун патал хъсан амалар авун, жуван тивар-ван акъудиз клян хъун, дуьньядин няметар клян хъун ва маса гъарам амалар - руьгъдин устаз (муаллим) жагъурна клянда. Идан гъакъиндай вири суфийрин ва суфий имамрин гаф сад хъанва. Винидихъ тивар къур гъарам тир азарар сагъар хъувун патал дарманар ишлемишун ва рикл абурукай михъи авун ферз тирдан гъакъиндай Къуръанди ва Пайгъамбардин ﷺ гъадисри шагъидвалзава. Аягърани гъадисра лагъанва хъи, ахътин начагъвилер авай инсандиз эхиратда пис азабар гуда.

Гъаклни алимри лагъанва: «Рикл михъи авун патал руьгъдин устаздиз табиь тахъай инсан, Аллагъдиз ﷻ ва Адан Расулдиз ﷺ аси хъанва». Вучиз лагъайтла инсандивай гъа и начагъвилер сагъар хъийизвай макъсус инсанар (агълу иршад) галачиз вичивай-вичин рикл михъи ийиз жезвач. Вичин рикле авай сирдин азарар сагъардайвал шейхдин къилив тефей инсандивай, вичиз кляндатла ам шариятдин ва медицинадин агъзур ктаб хуралай чирнавайди яз хуьрай, гъи начагъвилер гъихътин дарман ишлемишун лазим ятла, чир жедач. Ада ктабрай тарсар гузвай къайда акур касди, ам еке духтур я лагъана фикирда.

Амма эгер адавай са начагъвал сагъар хъувун тлалабайтла, ам сагъардайвал герек тир чирвилер адаз бес жедач. Машгъур суфий Абдуль-Вагъаб Ша'раниди и мисал, вичиз руьгъдин устаз къун тавунвай, факъигъдиз (факъигъ - Шарият чизвай алим) гъана. Ша'ранидикай рахайтла, адаз суфийри еке гъуьрмет ийизва. Ам гъихътин кас тиртла хъсандиз чириз кляназавайда, адан ктабар келрай. Абурукай ада, инша-Аллагъ, берекат къачуда ва ам гъихътин инсан тиртла, чир жеда.

Къатл ама

Гъакъикъи мазгъабрихъ галаз алакълалу месэлаяр

ШАРИАТДИН МЕСЭЛАЙРА ВАГЪАБИТРИН ЯГЪАЛМИШВАЛ

Эвел – алатай нумрайра

Къурамугъаммад-гъажу Рамазанов

Суал: Бязибуру Саудовский Аравияда вагъабизм авач, ана авайди имам Агъмадан мазгъаб я лугъузва. Им гъахъ яни?

Жаваб: Саудовский Аравияда вагъабизм авач лугъун – им таб я. Ихътин гафар лугъуналди абурун мурад инсанрин вилерикай гъакъикъат къевун я. Къез им якъиндиз чир хъана къанзаватла, Саудовский Аравияда чапдай актъазавай ва халкъдиз, иллаки Эр-Рияд ше-гъерда пайзавай ктабриз килиг, гъар юкъуз абурун телевизоррай къалурзавай «Нурун ала ддарби» передачадиз фикир це. ИкI авур кас ана имам Агъмадан мазгъаб авачирдан, ана анжах вири къуд мазгъабдихъай къакъатнавай къетген хел – вагъабизм авайдан гъавурда акъада («Аль-бид'ату фи-ль-мафгъумиль-исламийиль-гъакъикъ» ктабдиз килиг).

Суал: Аллагъдилай ﷻ гъейри масадаз, месела, михъи инсанриз (авлия) эвер гун ширк (Сад Аллагъдилай ﷻ гъейри масадаз ибадат авун) яни?

Жаваб: Ваъ, и амал ширк туш. Им лап важиблу месэла я. Аллагъдилай ﷻ гъейри масадаз эвер гун ширк я лугъуналди, вагъабитри гзаф пай мусурманар имансузвиле тахсирлу ийизва. Абуру тесгъарзава хъи, гъижрадин пуд лагъай асирдилай къулухъ вири мусурманар ширкда гъатна («Аш-Шайх Мугъаммад бин Абдуль-Вагъаб» ктабдин 7-10 чинриз килиг). Мусурманар ширкда гъатна лугъуз, вагъабитри чпиз Гъиджаздин – Меккадин ва Мединадин чилел яшамаш жезвай мусурманрин иви, мал-девет гъалаларна. Къве виш йисан къене абуру гъа и пак чилел мусурманрин иви экъична. Вагъабитар гъатна мусурманрин ширк гуя Пайгъамбар ﷺ къведальди яшамаш хъайи кафиррин ширкдилайни члуруди я лугъуз эгечIна (Мугъаммад бин Абдуль-Вагъабан «Кашфу-ш-шубугъат» ва «Маджму'у-т-тавгъид» ктабриз килиг). Аллагъдилай ﷻ гъейри масадаз эвер гузвай мусурманар ширкда гъатна лугъуз, тахсирлу авун патал абуру гъизвай бязи деллириз чун килигда. Джамиль Зину лугъудай вагъабитрин муаллимрикай сада вичин «Исламдин акъида» ктабдин 33-чина Къуръандин аятдин мана члуруна кхъизва: «Аллагъдилай ﷻ гъейри мад садазни эвер гумир..., эгер вуна и кар авуртIа, дугъриданни вун гъахъсузбурун арада жеда...». «Гъахъсузбурун арада» бутпересрин арада лагъай чIал я. Куьн килиг, Аллагъдилай ﷻ гъейри масадаз эвер гузвай инсанар ада ачухдиз мушриквиле тахсирлу ийизва. Вичин гафар тесгъарун патал ада мана члурунавай Къуръандин аят гъизва: «Эвер гумир», амма и аятдин гъакъикъи мана ихътинди я: «Ибадат ийимир».

Им якъиндиз чир хъана къанзавай касдивай «Тафсируль Джалалайн» (282-чин), «Табари» (6-том, 618-чин) ва я маса тафсирдин ктабриз килигайтIа жеда. Аллагъдилай ﷻ гъейри масадаз ибадат авун къадагъа ийизвай аятрин мана вагъабитри къасухдай члурузава ва эвер гун къадагъа ийизвай деллар хъиз ишлемишзава. Сантлададай тир Багъавуддина лугъузва: «Эвер гузвай гъи шей хъайитIани, - Аллагъ я». Чун Аллагъдин ﷻ ва вири мусурманрин вилик шагъидар я и гафарин видеозаписни авунва. И гафарин мана ам я хъи, вуна гъи шейиниз хъайитIани эвер гайитIа, ам Аллагъ ﷻ я. Яни вун адаз ибадат ийизвайбурун жергедай жеда ва гъа идалди ширкда гъатда. Гъакъи Джамиль Зинуди «Исламдин акъида» ктабда къейбуруз эвер гузвайбурун гъакъиндай ганвай суалдиз жаваб гудайла

Къенвай Пайгъамбардивай ﷺ тIалабдайла, Билал Умар асгъабдиз ﷺ ва маса асгъабриз акуна, абурукай гъич садани Билал кафирвиле тахсирлу авунач.

кхъизва: «И тегъерда эвер гун – им бутпересвиле виридалайни члуру къайда я». Идалай къулухъ ада мана члурунавай аят гъизва (43-чиниз килиг). Гъа чина гъакъи ада Пайгъамбардин ﷺ гъадисдин гъакъикъи мана члуруна кхъизва: «Аллагъдилай ﷻ гъейри масабуроз эвер гузвай гъалда аваз кечмиш хъайи кас цлуз аватда». Са гафуналди, Джамиль Зинуди, Сантлададай тир Багъавуддина ва маса вагъабитри Аллагъдилай ﷻ гъейри масадаз эвер гузвай мусурманар кафиррай гъисабзава. Вагъабитрин чIехиди тир Мугъаммад бин Абдуль-Вагъаба вичин «Навакъизуль Ислам» лугъудай гъвечи ктабда кхъизва: «Вичинни Аллагъдин ﷻ арада арачи авуна куьмек ва шафаат (тереф хуьн) тIалабай касдикай кафир жезва («Маджму'ату-т-тавгъид» ктабдин 37-чиниз килиг). «Ибрагъим Отар» лугъудай хуьруьн мискIинда рахадайла Сантлададай тир Багъавуддина ихътин гафар лагъана: «Пайгъамбардивай ﷻ шафаат тIалабай кас ширкда гъатзава». Гъи къайдада эвер гайитIани ин-

сан ширкда гъатзавани къван? Ваъ, гъатзавач. И карни тесгъарзавай деллар ава. Сад лагъайди, гъар са мусурманди «ат-тагъият» кIунал кIелдай вахтунда Пайгъамбардиз ﷺ ихътин гафаралди эвер гузва: «Ассалям алайка аййугъаннабию...» идан мана ихътинди я: «Я Пайгъамбар ﷺ ваз салам хъуй». Гъа им Аллагъдилай ﷻ гъейри масадаз мусурманди эвер гун я, яни Пайгъамбардиз ﷺ ам рагъметдиз фейидалай къулухъ эвер гузва. И гафар кIунал кIел тийизвай мусурман авач, идалайни гъейри, и гафар кIел тавуртIа капI дуьз жедач. Къейи касдиз ва я патав гъачирдаз эвер гун Джамиль Зинуди чIехи гунагъдай гъисабзава. Вагъабитрин гафариз табий хъайитIа, кIунал «ат-тагъият» кIелдай ихтиярни авач. Эгер идалай къулухъ вагъабитри абурун адет тирвал уюнар акъудиз эгечIайтIа, гуя

ширк эвер гун туш, ширк тIалабун я лугъуз хъайитIа, идазни жаваб яз гъакъикъи деллар ава. Умар асгъаб ﷺ халиф тир вахтунда пис къурагъвал хъанвай ва Пайгъамбардин ﷺ асгъаб Билял бин Гъарис ﷺ Аллагъдин Расулдин ﷺ сурал атана, тIалабиз башламишна: «Я Расуляллагъ ﷺ! Ви умматдиз марф тIалаб, абуру рекъизва!» Къенвай Пайгъамбардивай ﷺ тIалабдайла, ам Умар асгъабдиз ﷺ ва маса асгъабриз акуна, абурукай гъич садани Билал кафирвиле тахсирлу авунач. Пила бес вуж гъахъ я, асгъабар ва я вагъабитар? Билалакай инал ахъаяй суьгъбет имам аль-Байгъакъиди гъакъикъи иснад (гъадис агакъарнавайбурун цIиргъ) аваз агакъарна. Ибн Касиран «Аль-Бидаят ван-нигъаят ктабда и вакъиа куьлуь-шуьлуьярни галаз кхъенва. И суьгъбет имам Бухаридин «Тарих» ктабдани ахъайзава. Аскъаланидини вичин «Фатгъуль Бари» лугъудай ктабда адакай кхъенва. Гъакъи и вакъиадикай Таджуддин Субкиди, Ибн Абдуль-Бариди, Ибн Умар Тамимиди, КъастIаланиди ва Зарканиди лугъузва.

КъатIа ма

Ичкидикай

Ички ишлемишунал Исламда лап къетIидаказ къадагъа ала. И жуьредин къадагъа адал цIукуьд асир идалай вилик эцигнава. Вични Къуръандай и кардихъ галаз алакълалу са шумуд аят гъуналди. Тарихди шагъидвалзавайвал, арабрин ички хъунал гзаф рикI алай. Абуру гъисабзавайвал ичкидихъ гуьгъуьл хкаждай ва чандиз сагъламвал гудай къуват авай.

Макъала:
Сулейман-гъажу Тагибеков

Ислам къабулайдалай къулухъни гзаф пай арабри Мугъаммад Пайгъамбардивай ﷺ ичкидал къадагъа эциг тавун тIалабзавай. Абуру ички дарман хъиз ишлемишиз жезвайдакай лугъузвай. Амма Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Ам дарман туш, ам руьгъдин азар арадал гъизвай себебрикай сад я». Исламда пиянарзавай шейэрал садлагъана къадагъа эцигна абуру дибдай акъудначир. Мусурманрин динда ихътин краг Исламдихъ галаз такъазвайдан гъакъиндай деллар гъиз, субутариз, яваш-яваш абурухъ галаз женг чIугуна. Аль-Бухариди ﷺ Пайгъамбардин ﷺ уьмуьрдин юлдаш хъайи Айшадин ﷺ гафар гъизва: «Нагагъ Къуръанда арабриз гъасятда чехир хъунал, къизгъин къугъунрал къадагъа эцигун эмирнайтIа, абуру якъин лугъудай: «Ваъ, чун ихътин къадагъайрилай рази туш». Гъакъикъатда, Къуръанда сабурулувиле Женнетдинни Жегъеннемдин, агъа дуьньяда гудай жазадин шикилар гуз, абурукай ихтилатар ийиз арабрин рикIер хъуьтуьларна ва абуру гъарам крарикай яргъа авуна. Абуру гъавурда акъурдалай къулухъ къеви къадагъа эцигнай. Чехирдал михъиз къадагъа эцигай вахт мугъажиррини (меккавийар) ансарри (медивияр) чехирар вилик эцигна еке межлис къурмишай вахт тир. Ички хъвана пиян хъанвай абуру чпи-чпелай тарифар ийиз, сада масад агъузариз эгечIна, къалар акъатна. Пиянвар алатна чеб-чпел хтайла, абуруз гзаф регъуь хъана. Гъа и вахтунда пиянарзавай шейэрин, къизгъин къугъунрин гъакъиндай Къуръандин аятар атана: «Иблисдин ният ичкидалдини къизгъин къугъунрал куь арада къал тун ва Аллагъ ﷻ рикIелай ракъурун я. Къевай куьн хуьз жедани?» Мусурманри и аятдиз вирида санлай жаваб гана: «Я Аллагъ, чна хъун гадарна». Анас бин Маликан рикIел хкунрай, чехирдал михъиз къадагъа эцигайдалай къулухъ арабриз ам ишлемиш тавун четин акъвазавай. Эхирни чна гъар са чехир кIвале авайбуру ам куьчедал акъудиз эчIирна. Са шумуд йикъан къене Мединадин куьчяр эчIирнавай чехирдин нидал ацалтнавай. Идалай къулухъ ктенин йикъалди, миллетрилай, яшамаш жезвай чкайрилай аслу тушиз дин хуьзвай мусурманри кефли ийидай са шейни ишлемишзавач. Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: «Ички ишлемишзавайди бутпересдиз тешпигъ я. Кефли ийизвай гъар са шей гъарам я. Вич гзаф хъвайшла пиянарзавай шейинини са стIал къванни ишлемишун гъарам я». Вучиз Пайгъамбарди ﷺ ам бутпересдиз тешпигъ авуна? Вучиз лагъайтIа ада Аллагъдиз ﷻ ибадат тавуна ичкидиз ибадат ийизва. Адан макъсад анжах ички жезва. Къуй Аллагъ-Таалади вири мусурманар ичкидикай яргъа авурай! Амин.

Итимдинни папан буржийрикай

«КАМИЛ ИМАН АВАЙ МУСУРМАНАР ИЕР КЫЛИХ АВАЙ ВА ЧПИН ПАПАРИХЪ ГАЛАЗ ХЪУЬТУЬЛБУР Я»

Гъар са касдин папахъ галаз арадал къвезвай алакъаяр гъар жуьредин-бур я. Исламдин истемешунрал амал авурла, хизанда хъсан алакъаяр жеда. Вучиз лагъайтла диндин рехъ кыляй кылид инсандин тлебиатдив къадай рехъ я, ам Халикъди   къалурнавай рехъ я. Гъавиляй вичин крар шариатдин улчмейралди алшумзавай кас гъич садрани ягъалмиш жедач.

Макъала:
Гъасан Амаханов

Итимар ва дишегълияр халкъ авур ва никагъдин куьмекдалди абурун майишат сад-садахъ галаз гъалал авур Сад Аллагъдиз   шукур хъуй. Никагъ авурдалай куьлуж итимдизни папаз садаз-садан вилик авай буржийр чир хъун лазим я.

Итимдикай рахайтла, адаз папан вилик муьжуьд буржи ава:
1. Жуван юлдашдихъ галаз рахунрани амалра иер кылих ишлемишун ва папан чъурувилел сабур авун. Им дишегълидин акъул тамамди тахъуниз килигна итимди вичин патай ийизвай регъим я. Аллагъди   лагъана: «Абурухъ (папарихъ) галаз иердаказ яшаммиш хъухъ (ихтилатра, амалра, ризкъи гудайла)» («Ан-Нисаъ» сура, 19- аят).

Гъадисда лагъанва: «Эхириджи весида Пайгъамбарди   вичин сес квахъдалди пуд шей тикрарна: «КапI, капI; куьне куь лукI абурла алакъ тийизвай амалар авун алакурмир; куь папарин алакъайра Аллагъдихъай   кичIе хъухъ, Аллагъдихъай   кичIе хъухъ, дугъриданни, абур Аллагъдин   аманатдалди куьне къачунвай, Адан   келимадалди гъалал авунвай куь гъиле авай есирар я». Пайгъамбарди   лагъанва: «Ни вичин папан пис кылихдал сабур авуртIа, Аллагъди   адаз Аюб пайгъамбардиз   вичин кылиел атай мусибатрал сабур авурла гайи къван суваб гуда».

Гъар са итимдиз, гъелбетда, вичин паб гъамиша муьтлуьгъ жедайди, гъаф рахан тийидайди, хъсан кылих авайди хъана кланзава. Гъакъикъатда, итимриз чпин папар Пайгъамбардин   папарилайни хъсанбур хъана кланзава. Гъадисда лагъанва: «Тугъмет авурла Пайгъамбардин   бязи папар чтиз лагъай гафар къеняй тикрар хъийиз секин жедачир, гъатта абуркай сад хъел хъана няндалди раханачир».

2. Папан чъурувал хъуьруьнралди ва къугъунралди жувадай алуьдун. Чи играми Пайгъамбарди   вичин папарихъ галаз хъуьруьнар ва къугъунар ийидай ва абурун акъулдин дережадал эвичIдай. Гъадисда лагъанва: «Айшадихъ галаз катиз-калтугиз къугъвадайла, Пайгъамбар   гъамиша вилик акатдай. Са юкгуз Айша вилик акатна, маса юкгуз мад Пайгъамбар   вилик акатна ва ада им атIа гъилерай я лагъана хъуьруьн авуна». Пайгъамбарди   лагъана: «Камил иман авай мусурманар иер кылих авай ва чпин папарихъ галаз хъуьтуьлбур я».

3. Хъуьруьнрани къугъунра кызилдин юкъ къун ва гъамиша папаз кландайвал тавун. ИкI тавуртIа,

папан кылих михъиз чъур жеда ва итим адан виляй аватда. Эгер адаз вичин папа чъуру кIвалах ийиз акуртIа, гъасятда туьнтдаказ къадагъа авун лазим я. Пайгъамбарди   лагъанва: «Вичин папан лукI тир итим виридалайни бахтсузди я». «Папан лукI» – им гъамиша вичин папаз кландайвал ийизвай кас я. Аллагъди   итимдикай папан иеси авунва ва и кардал рази тушиз ада папакай вичин иеси ийизва, идалди итимни паб шайтIандиз муьтлуьгъ жезва. Къуръанда Аллагъди   чав шайтIанди лагъай гафар ага-къарна. Ада лагъанва (мана): «За абур-руз (инсанриз) эмир гуда ва абур Аллагъдин   халкъ (дин, шариат) дегешарда» («Ан-Ниса» сура, 119-аят). Чаз чизва, Ислам динди итимдикай иеси авунвайди ва эгер кIвалеле паб чIехиди хъайитIа, абур шайтIандиз муьтлуьгъ хъана, адан (шайтIандин) гъелегъ кылид акъудиз куьмек гайи мисал жеда.

Гъакъикъатда, шайтIандиз итимдилай дишегъли дуьз рекелай алуьдиз регъят я. Чаз Адам пайгъамбардин   къисадай чизва хъи, шайтIанди вичин иер гафаралди чи диде Гъава алшурарна, адани вичин итим Адам   алшурарна, папаз яб гана Аллагъди   немир лагъай нямет тIуьна къведни Женнетдай акъатна. Гъасана   лагъана: «Валлагъи, эгер итимди вичин папаз клан хъайи къван шейэр йиз, адаз муьтлуьгъ жез хъайитIа, Аллагъди   ам Жегъенне-диз вегъеда».

Дишегълийриз Аллагъди   итимрилай тIимил акъул ганва ва диндар, хъсан кылих авай дишегълийрин къадар тIимил я, гъавиляй абурун кылиел гуьзчивал ийидай халисан итим герек я. Пайгъамбарди   лагъана: «Салигъат (диндар) дишегълидин мисал папарин арада хуру лацу пехърен мисал я - виш чIулав пехърен арада сад».

ИкI хъайила, эгер итимдиз вичин папан чъуру кылих сагъариз кланзаватIа, ада вичин туьнтвал къалурда, эгер зайифвал сагъариз кланзаватIа, вичин хъуьтуьлвал, регъим къалурда, яни начагъвилид килигна лазим тир дарман ишлемишда.

4. Юкъван гъират (ревность). Гъират – им инсандиз вичихъ галаз адан шейна маса касди иштирак авун таклан хъун я, ам, гъелбетда, итимдин ва гъакIни папан патай кланивилин нетижа ва гъаф иер сифет я. Пайгъамбарди   лагъанва: «Пуд кас Женнетдиз фидач: гъамишалуьгъ чехир хъвазвайди, вичин диде-бубадиз азият гузвайди ва вичин паб гъина, ни хъ галаз аватIа фикирда къан тийизвайди». Гъират ийизвай касди, эгер чпин вилик пад къун тавуртIа эхир пис жедай крарилай, вил алуд тавун лазим я. Гъа са вахтунда и карда тафритI ийидай, яни сеbeb авачиз жуван папакай чъуру фикирар ийиз ам чинеба ахтармишдай ихтияр авач. Пайгъамбарди   лагъана: «Аллагъди хъел гъидай гъиратдин жуьренни ава, ам итимди вичин папакай са сеbebни авачиз ийизвай гъират я». Гъасан асгъабди   лагъана: «Куьне куь папар чара итимрин арайра къекъведайвал базардиз ракурзавани? Къуй Аллагъди   гъират тийизвайбур негърай ва агъузрай».

Гъират арадал къвен тийидайвал дишегълияр чара итимривай яргъа ва

Итимди вичин папаз ам Жегъеннедин цIукай яргъа ва Женнетдин рехъ регъят жедайвал герек тир вири чирвилер гун лазим я.

абурун вилерикай кIев хъана кланда. Гъадисда лагъанва: «Пайгъамбарди   вичин руш ФатIимадивай хабар къуна: «Дишегълидиз виридалайни хийирлу затI вуч я?» Ада жаваб гана: «Адаз чара итим такун ва чара итимдизни ам такун». И жаваб Пайгъамбардиз   бегенмиш хъана».

5. Нафакъа, яни недай, хъвадай, алуькIдай затIар бес къадарда гун. Вири хизанди санал фу тIуьн ва тIуьна амуькIайди, эгер чъур жедай шей ятIа, кесибриз паюн сунна я. Суфьяна   лагъана: «Санал фу незвай хизанда Аллагъдини   малаикри салават кIелзава». Муавияди   лагъана: «Зун Пайгъамбардин   патав атана хабар къуна: «Я Расуляллагъ, папарин патахъай вуна чаз вуч лугъуда?» Пайгъамбарди   жаваб гана: «Куьне незвай жуьре тIуьникай абурозни це, куьне алуькIзавай жуьре парталрикай абурални алуькI, абур гатамир ва чIуру гафни лугъумир». Пайгъамбарди   мадни лагъана: «Аллагъдин рекъе харж авур, лукI азаддайла ва кесибдиз гайи ва хизандин игътияжриз харж авур динардикай виридалайни гъаф суваб хизандин игътияждиз харж ийизвайди я».

6. Илим чирун. Итимди вичин папаз ам Жегъеннедин цIукай яргъа ва Женнетдин рехъ регъят жедайвал герек тир вири чирвилер гун, месела, капI ийидай къайда, капI къаза хъийизвай ва тийизвай вахтар ва мсб. чирун лазим я. Аллагъди Къуръанда лагъанва (мана): «Эй иман гъанвайбур (муьминар), куьне куьн ва куь хизанар (кIвалин агъалияр) Жегъеннедин цIукай къутармиша (тIеатдал амал авуналди ва гъарамдикай яргъа хъуналди)» («Ат-Тагърим» сура, 6-аят). Нагагъ итимди вичин папаз чирвилер гузватIа, ам къачун патал папаз кIвалаяй экъечIдай ихтияр ава. Итимди ам ахъай тийиз хъайитIа, адаз гунагъ жеда. Ферз тир илим къачурдалай кyuлухъ адаз суннат тир илимдин ва я зикирдин межлисриз итимдин ихтияр авачиз фидайвал кIвалаяй экъечIун къадагъа я.

7. Папа яб тагудайла вуч ийидай. Эгер итимдинни папан арада къведни

тахсирлу ва я анжах паб тахсирлу яз гуьужет арадал атайтIа ва итимдивай ам муьтлуьгъариз тежедайла, меслят ийидайвал къве векилдиз - сад итимдин, муькуьдини папан патай эверда. Аллагъди   лагъана (мана): «Эгер абуроз (къве векилдиз) итимдинни папан арада меслят ийиз клан хъайитIа, Аллагъди   абуроз тавфикъ (куьмек) гуда» («Ан-Ниса» сура, 35-аят).

Амма эгер паб муьтлуьгъ тежез хъайитIа, итимдиз ам къуватдалди муьтлуьгъардай ихтияр ава. Анжах ада вичин папаз сифте несигъат ийида. Эгер адакай хийир тахъайтIа, ада вичин мес папан месивай къакъудда, яни месин алакъайрикай магърумда. ИкIани адаз эсер тахъайтIа, ам чин ягъ тавуна хер тежедайвал, иви тегъидайвал гатадай ихтияр ава. Гатадай ихтияр ава лагъайла, гъаф дишегълийриз бегенмиш жезвач. Гатун бегенмиш туштIа, адал къведайвал тавурай ман. Итимдиз муьтлуьгъ хъурай. Нагагъ са сеbebни авачиз итимди папал гъил хкажиз хъайитIа, адаз имамдин кылив фена итимдилай шикаят ийидай ихтияр ава. Итимарни дуьз гъавурда акъун лизим я, гатунрал аватун – им абурун зайифвал я. ВикIегъ итимар папалай нарази хъайила чин чIурна папариз килигайла, абуроз им бес жезва.

8. Талакъ. Эвел итимдиз чир хъана кланда хъи, тIалакъ вичин шартIар кыиле хвейила гъалал (ихтияр ганвай) шей я. Анжах ам гъалал шейэрикай Аллагъди   виридалайни такIанди тирдини чир хъана кланда. Талакъ гудай ихтияр жезва, эгер папа чIехи гунагъ (зина) авуртIа ва я итимдиз муьтлуьгъ тежез хъайитIа, гъакIни эгер итимдиз тIалакъ гуни чарасувавал аваз хъайитIа (месела, тIуьн бес жезвач). Къуръанда лагъанва: «Эгер абур (куь папар) кIез муьтлуьгъ хъайитIа, куьне абуроз (папариз) акси яз тIалакъ гудай маса рекъер жагъуриз алахъмир». Эгер папа са сеbebни авачиз тIалакъ тIалабайтIа, адаз гунагъ жеда. Гъадисда лагъанва: «Гъи дишегълиди вичин итимдивай гъич са сеbeb ва я зарар авачиз тIалакъ тIалабайтIа, адаз гъич Женнетдин ни къведач».

КъатIа ама

Суфийрин суьгъбетар

Виридалайни амалдарди

Са сеферда шайтланрин пачагъди – иблисди вичин къушунар кватлна, ни инсанар гъикI алдатмишарзаватла хабарар къаз башламишна. Са шайтланди лагъана: «За инсанриз дуньядин девлетар иер къалурзава ва абуру чпиз гъатта чеб яшамеш тежесвай еке квалер эцигзава, дуньядин пул кватлзава, гъа икI, абуруз капI-теат ийидай вахт хъеземач ва дуньядай тубани тавуна физва». И гафар иблисди бегенмиш хъана ва и шайтлан вичин тахтунин чапла патахъ ацукъарна. Маса шайтланди лагъана: «За абуруз эхират авайди яни тушни садазни чизвач, анай хтанвай гъич са касни авач лугъуз, и дуньядин умуьрдикай лезет хкудиз тазва. Гъа икI абуру дуньядин няметралди ягъалмиш жезва, садбур иер папарихъ къекъезва, масабур хъсан хътин парталрихъ, тямлу тлуьнрихъ, ички хъунихъ калтутзава». Къвед лагъай шайтланди инсан алдатмишарзавай къайда иблисди гзаф хуш хъана ва и шайтлан ада вичин тахтунин эрчи патахъай ацукъарна. Мад иблисди вичин къушунривай жузуна: «Адаман ﷻ рухъаяр виридалайни хъсандиз алдатмиш ийиз нелай алакъзава?» Вири шайтланар кисна, садайна са гаф акъатнач. И арада абурун арадай са гъвечи, яхун хътин шайтлан вилик экъечина лагъана: «За абуруз ички хъунихъ, зина авунихъ ва маса гунагъар авунихъ эвер гузвач, за абуруз капIни авуна кIанда, сивни хвена кIанда ва маса ибадатарни авуна кIанда, гунагърикай тубани авуна кIанда лугъузва, анжах ибуру вири исятда ваъ, ахпа авуна кIанда лугъузва.

Гъа икI абуру и крар авун яргъал вегъезва ва негъада Халикъдин ﷻ вилик чилел пел эциг тавуна – са сужда тавуна, гунагърикай тубани тавуна и дуньядай физва.

Гъа икI за абуру алтурарзава». И яхун шайтланди лагъай гафар иблисди лап бегенмиш хъана ва ада лагъана: «Ви амалдарвал къати я! Ваз гъатта заз чин тийдай амалар чизва. Эй зи къушунар, гъа и йикъалай куьне гзафни-гзаф инсанар ягъалмишардайвал гъа и къайда ишлемиш ая!» И арада иблис къарагъна яхун шайтлан вичин чкадал – тахтунал ацукъарна.

Аквазвани, гъурметлу мусурманар, капI ийизвай мусурманди вичин яр-дустуниз, мукъва-къилидиз, къуни-къуншидиз, ша, стха, за ваз Халикъди ﷻ шукур гъидай – капI-теат ийидай къайда чирда лагъайла, абуру лугъузва: «Эхъ, капI-теат авун хъсан кар я, анжах гъеле зун жегъилзама, къуьзуь хъайила, вири санал хъийида».

Гъелбетда, абуру къуьзуь жедалди я амуьк тийин, я тахъайтIа абуру лугъун: «Исятда, чан хва, зун азарлу я, кIвачер тIазва, кIпар сагълам жегъилри авурай!» Гъа икI шайтланри, «ахпа, ахпа» лугъуз, мусурманар чпиз кIандайвал къугъурзава.

КIпар ийизвай гада ва шайтлан

Дегъзаманада вахт-вахтунда вичин кIпар ийизвай са жегъил гада хъана. Са юкъуз ада гъалал ризкъи къазанмишдайвал кIвалах жагъуриз яргъа шегъердиз фин къетIна. Вич авай хуьрйяй экъечина, гзаф рекъиз ам физ агакънач, адан къилив инсандин кIалубда аваз, ам алдатмишарун патал, са шайтлан атана.

Салам гана, рахунар авурдалай къулухъ, шайтланди вични гъа и гада физвай шегъердиз физва лагъана ва аниз къведни санал фин теклифна. Гададини яргъал сиягъатда юлдаш хъун хъсан я лагъана фикирна, разивал гана. Гъа икI, абуру къведни санал рекъе гъатна. Экуьнин кIпунин вахт алуькънамазди жегъилдиз ам ийиз кIан хъана, анжах юлдашди (шайтланди) адаз лагъана: «Са тIимил акъваз, ахпа чна къведанни санал ийида». Жегъилдини фикирна хъи, санал авур кIпунин суваб гзаф я. Гъавилияй капI ахпа ийиз рази хъана.

Гъа икI ахпа, ахпа лугъуз чIуру юлдашди ам алдатмишарна ва гадади и юкъуз вад ферз тир капIни ахъайна. Йиф алуькъайла, галат хъанвай юлдашар ксуз гъазур хъана, экIяйна чпив гвай пекер, абуру кIаткIана. И арада жегъил ахварал фейиди хъиз хъана юлдаш вичин чантани вахчуна хъфиз гъазур хъана. Идакай хабар хъайила, гада къарагъна лагъана: «Са юкъуз санал хъана, гила, йиф алуькъайла, вун зун текдиз туна гъиниз физва?»

И арада юлдашди вичин гъакъикъи сифет къалурна, яни вич шайтлан тирди гададиз къалурна ва лагъана: «Зун са сеферда Аллагъдин ﷻ эмирдиз аси хъайила ада зун негъна, вичин регъимдикай яргъа авуна. Вун лагъайтIа, къенин юкъуз вад сеферда Адаз аси хъана. Гъавилияй заз кичIезва вал ракъурдай бедбахтвилик зунни акатиз ва зун ви къиливай катзава». И арада жегъил гъавурда акъуна ва Аллагъдивай ﷻ гунагърилай гъил къачун тIалабна, туба авуна.

Килиг, гъурметлу стхаяр ва вахар, капI тийизвай инсанрин къиливай гъатта шайтланарни катзава.

АЯЛРИН ЧИН

Хъсан амалар дунья ва эхират патал хъсан я

Макъала:

Инна Байрамукъова

Мадинани Ариф чилел ацукъна къугъвазвай. Садагъана абуру сад-садахъ галаз гъуьжет ийиз эгечIна: - Ингъе гъа им къачу! – тIалабна Мадинади. - Ваъ! Ам заз кIандач! – гъарайна Арифа. – Ам заз гъич герек туш! Ам къачудалди за ингъе и затI къачуда. Гъа икI абурун арада къал акъатна. Аялрин гъарайрин ван хъайила, диде абуру авай кIвализ гъахъна: - Вуч хъана? Вучиз куьне сада-садаз гъарайзава? - Диде! Арифа зи кефи хазва! – лагъана Мадина дидедин патав катна. Диде руш къужахда къуна ва Арифаз килигна: - Чан хва, вучиз вуна чи гъвечи Мадинадин кефи хана? Арифа къил агъузна: - Ада заз яб гузвачир! - Гъавурда акъуна. Мадина, вучиз вуна ви чIехи стхадиз яб гузвач? – диде рушвай хабар къуна, амма ада жаваб ганач. Диде Арифахъ элкъвена: - И сеферда куь арада вуч патал гъуьжет арадал атана? - Гъавурда акъазвани, - башламишна Ариф, - къе пакамаз чун къадим Египетдикай ахъайзавай переададиз килигна. Ам са хъсан, рикI аладардай переада тир, анай рекъидайла агъа дуньядиз ана ишлемишдайвал ва четинвилер гъисс тийидайвал мал-девлет, парталар, тлуьн, балкIанар гъатта лукIар чпихъ галаз тухузвай фараонрикай ахъайзавай. Гъа икI занни жувахъ галаз агъа дуньядиз тухуда шейэр кIватIун къетIна. Мадинади лагъайтIа, заз ма-

нийвал ийизва, гъиз вичин нинияр зи чантада твазва. За нинийрикай вуч ийида къван?! Абуру заз гъич герекзавач! За жувахъ галаз кIабар, машинкаяр ва пул кIватIзавай къвати къачуда. Диде мягътел хъана: - Зи хва, пулуникай вуна вуч ийида къван? Арифа са тIимил фикирна, ахпа жаваб гана: - Переададай лагъайвал, фараонри чпихъ галаз пулни тухузвай! - Лап ажайиб кар я им! – лагъана диде ва хабар къуна: - Яраб Пак Къуръанда идакай лагъанва жал?

- Ва-а-а... ахътин шейэрин ван заз хъайи туш, - жаваб гана Арифа. - Белки адакай чи играми Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ гъадисра лагъанва? - Заз чидач, - лагъана Арифа ва къуьнер чуькъвена. - Белки ваз са гъинай ятIани мусурманри гъакI ийизва лагъана ван хъана ва я акъуна жеди? - Ваъ, акур туш ва ванни хъайи туш! - хиве къуна Арифа ва гъиле къунвай пул авай къвати чилел эцигна. - Зи хва, Аллагъ-Таалади Къуръанда фараондикай вуч ахъайзава? Зи рикIел хкъаш, ваз минет хъуй! –

лагъана диде къулайдиз дивандал ацукъна.

- Ана лугъузва хъи, фараон ва адан терефдарар Аллагъдихъ ﷻ инанмиш тушир. Гъатта ада вич аллагъ я лагъана малумарна ва адаз аллагъдиз хъиз ибадат ийизвай.

- Дуьз я! Египетдин халкъди чпин регъбер Халикъдин ﷻ чилел ракъурнавай илчидай, яни къвед лагъай аллагъдай гъисабзавай. Астагъфируллагъ! Вуна абуру гъахъ тир лагъана гъисабзавани?

- Ваъ, гъелбетда! Аллагъ ﷻ сад тирди виридаз чизва хъи.

- Альгъамдуллилягъ, вун и кардин гъавурда ава! Гила ваз чир хъухъ:

къейидалай къулухъ инсанриз къизил, гимиш, мал-девлет, тлуьн ва лукIар герек хъведач. Гъа икI Аллагъ-Таалади лагъанва. Сададай гъейри мад инсандивай вичихъ галаз агъа дуньядиз гъич са шейни тухуз жедач. Ам виридалайни багъа хазина я! Анжах гъа хазинадивай адаз куьмек гуз жеда!

- Ам вуч я? – Ариф кIвачел къарагъна.

- Хазина – Аллагъдихъ ﷻ инанмиш хъун я! Агъа дуньядиз тухузвай виридалайни хъсан шей лагъайтIа, хъсан амалар я. Анжах хъсан амалри, зи хва, ваз и дуньяда ва эхиратда куьмек гуда. Аллагъ-Таалади чаз Къуръанда лугъузва хъи, пул ва мал-девлет – им и дуньядин безег я.

Гила вун гъавурда акъунани, чан хва?

- Эхъ, диде, зун гъавурда акъуна, альгъамдуллилягъ! – вич гъавурда акъуна лугъуз Аллагъдиз ﷻ шукур авурдалай къулухъ Арифа Мадинадиз теклифна:

- Мадина, ша чна къведани санал Къуръан кIелин ва Аллагъ-Тааладивай чаз гзаф хъсан амалар ийидай къуват гун тIалаб ийин!

Суалриз жавабар гайибур:

Дагъустандин Исламдин университетдин выпускник Мугъаммад-Амин Мугъаммадрасулов ва хизандизни аялриз куьмек гузвай Центрдin психолог-консультант Мурзаев Алиасгъаб Анатольевич я.

УЪМУЪРДИХЪ ГАЛАЗ АЛАКЪАЛУ СУАЛАР ВА ЖАВАБАР

ISLAM.RU САЙТДА ИХТИБАРДИН ЛИНИЯ – ON-LINE АХЪАЙНАВА.
ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ ПСИХОЛОГДИ ВА ТЕЖРИБАЛУ АЛИМДИ КУЪ МЕСЭЛАЯР ГЪЯЛИЗ КУЪМЕК ГУДА

Зун вагъабитрин фикирриз табиь жезвай

Зун куь куьмекдихъ ва меслятдихъ муьгътеж я. Кар ана ава хъи, вилик-дай зун вагъабитрин фикирриз табиь жезвай, амма вучиз ятIани, гила зун а ягъалмиш хъанвай дестеди лугъуз-вай гафарин чIалахъ жезмач. Абуру мецелди лугъузвай гафариз чеб табиь тежезвайди заз аквазвай. Абурун ихтилатар гуьзелбур, амалар чIурубур я. Чпи эвер гузвай шейэриз чеб табиь жезвач. Гила зи руьгъ ичIи хъанва. Зи иман на лугъуди гел галамачиз цIрана, заз чидач...

Зун инсанри лугъузвай гафарин гъич чIалахъ жезмач. Гила жув жуван гъевесрихъ галаз яшаммиш жезва, бязи вахтара, Аллагъди ﷻ залай гъил къачурай, заз уьмуьр зи гъакъиндай адалатсузди хъиз жезва. Бязи вахтара вири тахсирар жувак кутазва. Диде-бубадиз яб ганач лугъуз, абур уьмуьрдин ва диндин гъавурда авачир ахмакърай гъисабна лугъуз гъайиф чIугъазва. Амма гила зун жув гъахъ туширди гъавурда акъазва. Идалайни гъейри, зун гъуьлуьк кваз ингъе къве йис я. Зи итим вагъабитрин ягъалмиш фикирриз табиь жезва. Итимди ийизвай амалар акурла, зун дегиш хъайиди я. Ам диндикай ван алаз рахазва, амма вичи мукъвал-мукъвал таб ийизвай. Бязи вахтара адан таб ачухдиз винел акъатзавай, гъакI ятIани ада хиве къаз-вачир, багънаяр къазвай.

Гила зун чпи тапарарзавай, гъарам ийизвай ва гъа са вахтунда михъи Исламдихъ гъарайдал ацалтна эвер гузвай инсанрин чIалахъ жезмач. Зун азарлу тирла зи итим Интернетдин куьмекдалди чара рушарихъ галаз рахазвай, абурухъ галаз гуьруьшар ийизвай ва мсб. ва зи кефи хадай гафар лугъузвай. Ада авур къван амалар инал гъисабна акъакъдач... Са гафуналди

зи рикI ханва. Гила заз жув ичIи, садзани герек авачирди хъиз гъиссава. Бязи вахтара жуваз-жув рекъиз кIан жезва. Итимдихъ галаз чара хъуникай мукъвал-мукъвал фикирзава, амма заз аял ава, ам патал зун вири четинвилер эхиз рази хъана, вич буба авачиз чIехи хъана лугъуз ахпа заз туьгъметар тийидайвал. ГъакIани за уьмуьрда гъаф гъалатIар авуна, мад ийиз кIанзавач... Къез минет хъуй, куьмек це, за вуч ийида?

Алимдин жаваб:
Мусурманар кафирвиле тахсирлу ийизвай, мусурманрин иви экъичун гъалаларзавай ягъалмиш хъанвай вагъабитрин рекъелай куьн элячIна дуьз рекъел хтана лугъуз чун пара шад

куьне фикирзаватIа, чара тахъун хъсан я. Гъакъикъатда, Аллагъдин Расулди ﷺ Муаз бин Джабалаз лагъана: «Ви куьмекдалди Аллагъди ﷻ са инсан дуьз рекъел гъун вун патал и дуьньядилай ва ина авай вири шейэрилай хъсан я».

Эгер ам гъа «динда» кIевидиказ гъатнаватIа ва квевай ам дуьз рекъел хкиз жедачIа, ахътин инсандихъ галаз чара хъун хъсан я, вучиз лагъайтIа анжах чара хъуналди квевай куьн ва куь велед, куь дин къутармиш ийиз жеда.

Ада гъаф таб авун – им ажайиб кIвалах туш, вучиз лагъайтIа тапарар авун вагъабитрин рекъиз табиь жезвайбурун адет я. Аятринни гъадисрин манаяр дегишаруналди, абуруз чпиз кIандай баянар гуналди вагъабитри чпин жергеяр артухарзава.

И дуьньяда авай адалатсузвиликай рахайтIа, сабур авун лазим я, вучиз лагъайтIа и дуьнья мусурман ахтармишзавай чка я. Вири четинвилериз лайихлу къайдада дурум гуз чалишмиш хъухъ, икI авуртIа, инша-Аллагъ, эхиратда куьне бегъер вахчуда. Къуй Аллагъди ﷻ чаз ва квез куьмек гурай!

Мусурман психологдин меслят:
Ихътин арада виридалайни къилинди – инсанриз килигна диндиз къимет тагун я. Гъайиф хъи, диндикай ван хкажна рахазвай, амма чпи-чеб динди истемешзавай тегъерда тухун тийизвай инсанар себеп яз инсанри вири мусурманрикай чIуру фикирзава. ГъикI хъайитIани, Исламдин къилин истемешшунар тамамарун куьне дава-мара.

Куьн авай гъалдиз Аллагъдин ﷻ патай атанвай ахтармишун хъиз къабула, адаз дурум гудай къуват квез авай. Итимдихъ галаз хъуьтуьл мецелди рахаз диндикай, адан са хъсан амал авурла тарифар ийиз чалишмиш хъухъ, им важиблу кар я. Куь итимдин гафар крарилай тафаватлу хъун – им имандин зайифвилин нетижа я. Адаз са ни ятIани таъсир ийизва жеди. Ихътин вахтунда мусурмандин къилихрикай ахъайзавай ктабар кIелайтIа куьмек жеда.

Зун зи кIанидаз гъуьлуьз гуз-вач

Зи бубадиз зун кIани гададиз гъуьлуьз гуз кIанзавач. Гъич сакIани завай буба зун авай гъалдин гъавурда тваз жезвач, идан гъакъиндай адахъ галаз рахаз кIанзава, амма гъикI рахадатIа чизвач, вучиз лагъайтIа бубадиз заз гъич яб гузни кIанзавач, ада заз гъарайзава. Гъайиф хъи, заз диде авач, ам кечмиш

хъанва, зун бубадихъ галаз санал яшаммиш жезва. Ам зи гъавурда акъун патал гъи къайдада рахун лазим я?

Алимдин фикир:
Сад лагъайди, итим ва я паб хъядайла кIеви иман авай, Аллагъдихъай ﷻ кичIеди хъяна кIанда. Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Эгер куь руш це лугъуз атанвай инсандин къилихдилай куьн рази хъайитIа, адаз руш гъуьлуьз це, икI тавуртIа, чилел къайдасузвал

чкIида» (Агъмад).
Эгер гада ихъгинди ятIа, куьн бубадихъ галаз ачухдиз рахух, вучиз адаз куь кIанидаз гъуьлуьз гуз кIанзавачтIа чира ва меслятдал къвез чалишмиш хъухъ. Меслятдал къвез тахъайтIа, бубадиз яб гана кIанда, ам квез чара гададилай багъа хъун лазим я.

Мусурман психологдин меслят:
Ихътин арада буба куь кIанивилиз акси хъунин себеприн гъавурда акъу-

на кIанда. Мумкин я ам гъахъ хъун, вучиз лагъайтIа адаз куь гъал хъсандиз аквазва, къимет гуз жезва, амма квевай жезвач, куь винел кIанивилин гъиссерар гъалиб жезва. Къуй а гада вич куь бубадихъ галаз рахурай, вичин ниятрикай хабар гурай, икI хъайила гъуьлуьз тагунин себеп ачух жеда. Виридалайни хъсан амал бубадин чIалаз килигун я, вучиз лагъайтIа муьгъуьббат рикIе къугъваз-вай инсандиз гъалатIар хас я.

ГЪАР ЙИКЪАН ДУЪА

Цавари гугрумар ийидайла кIелдай дуъа

سُبْحَانَ الَّذِي يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَ الْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ

СубхIана-л-язи юсаббихIу-р-рагIду бихIамдигъи валь маляикату мин хифатигъ.

Гугрумри ва малаикри кичIевилляй шукур ийизвай Аллагъ ﷻ михъи я (яни кафирри Адакай лугъузвай кутуг тавур гафарикай Ам михъи я).

Гъам, хажалат эляйзавай дуъа

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَ رَبُّ الْأَرْضِ وَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

Ля илягъа илля лагъуль гIазимуль хIалим. Ля илягъа илля лагъу рабуль гIаршилль гIазим. Ля илягъа илля лагъу рабу-с-самавати ва рабуль ардзи ва рабуль гIаршилль карим.

Милайим ва Чехи Аллагъдилай ﷻ гъейри мад аллагъар авач. Зурба Аршдин раббI Аллагъдилай ﷻ гъейри мад ибадат авуниз лайихлу аллагъар авач. Цаварин, чилин ва Аршдин Жумартлу Раббидилай гъейри мад ибадат авуниз лайихлу аллагъар авач.

Мурад кьилиз акъатун патал гъихьтин капI авуна, гъихьтин дуьаяр кIелна кIанда?

Мурад кьилиз акъатдайвал ийизвай капI кьве ракатдикай ибарат я. Ибн Мажагъа ва Тирмизиди агакъарнавай Пайгъамардин ﷺ гъакъикъи гъадисда лугъзува: «Аллагъ-Тааладихъ ва я са инсандихъ муьгътеж хъайи касди тамам къайидада дастамаз къачурай, ахна кьве ракатдин капI авурай ва «альгъамдуллилягъ, вассалату вассалату аля расуллилягъ» лагъайдалай кьулухъ и дуьа кIелрай: «Ля илягъа илля-ллагъули хIалимуль кариму, субхIана-ллагъи раббил гIаршиль гIазим. АльхIамду лиллягъи раббил гIалямина ва асъялюка муджибати рахIматика, ва гIазаима магъфиратика вал гъанимата мин кулли биррин, ва-ссалюмата мин кулли исмин, ля тадагI ли занбан илля гъаффартагъу ва ля гъамман илля фараджтагъу ва ля хIажатан гъия ляка ридзан илля къадзайтагъа я архIама-ррахIимина».

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ لَا تَدْعُ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَجْتَهُ وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا إِلَّا قَضَيْتَهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

И кIунин ниет и къайидада ийида: «За ниет авуна кьве ракатдин мурад кьилиз акъудзавай суннат-капI ийиз Аллагъ ﷻ патал».

ВакаIан як мусурмандиз тIуьниз ишлемишун гъарам тирди заз чизва. Амма ам маса гудай ихтиярни авачни?

ВакаIан як маса гудай ихтиярни авач. Идан гъакъиндай Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Гъакъикъатда, Аллагъ-Таалади ички ва адалай хъанвай пул гъарам авунва, кьейи гъайвандин як ва адалай хъанвай пул гъарам авунва, вак ва адалай хъанвай пул гъарам авунва». КIвалин ва тамун вакаIан арада гъич тафават авач, кьве жуьрени гъарам я («Гъаятуль гъайван аль-Кубра»).

Иса пайгъамбардин ﷺ тIвар Къуръанда шумуд сеферда кьунва?

Иса пайгъамбар ﷺ виридалайни кьакъан дережада авай «Гъейбатлувилин сагъибар» (улуль азм) лугъудай тIвар ганвай вад пайгъамбардикай сад я. Улуль азм пайгъамбарар ибур я: Нугъ ﷺ, Ибрагъим ﷺ, Муса ﷺ, Иса ﷺ ва Мугъаммад ﷺ. Иса пайгъамбардин ﷺ тIвар Аллагъди ﷻ Пак Къуръанда 25 сеферда кьунва.

Зи 31 йис я, амма икьван чIавалди зун гъуьлуьз фенвач. Гъуьлуьз фидач лагъана за кьинни кьур туш, амма вучиз ятIани гъуьлуьз физ жезвач. Белки заз куьмек гудай са дуьа ава? Чухсагъул.

Куьне Къуръандин къад лагъай «Та гъа» сура кIела, кIелиз жезвачIа, адаз яб гайитIани жеда. ГъакIни куь диде-бубади-вай кьез мукъвал-мукъвал ихьтин дуьа авун тIалаб: «Раббана гъаб ляна мин азваджина ва зуррийятина къуррата агIйунин, ваджIальна лиль муттакъина имамна» (Я Рабби! Чи папар и ва веледри чун шадардайвал ая ва чакай Аллагъ-дихъай ﷻ кичIе инсанар патал хъсан чешне ая). Мад ихьтин дуьа: «Рабби инни лима анзальта иляйя мин хайрин факъир» (Я Рабби! Гъакъикъатда, зун Вуна ракъурзавай няметрихъ муьгътеж я). ГъакIни хизанар арадал гъиз куьмек гузвай «Аль-Арус» Центрдиз зенг авуртIа жеда. Ингъе абурун нумраяр: 8928 559 89 63 – итимриз ва 8928 062 12 08 – дишегълийриз.

ПОДПИСКА-2012

Гъуьрметлу стхяяр ва вахар!
2012-йис патал подписка давам жезва. Лезги чIалал акъатзавай «Ас-Салам» газет кьез кIани почтунин отделенийра, районар кIвалахзавай чи векилривай ва я редакциядиз атана кхъиз жеда. Йисан кьимет: 257 манат. Индекс 51395
Гъуьрметлу мусурманар, «Ас-Салам» газет кхъиз рикIелай алудмир!

Ахварай аватайла, гъихьтин дуьа кIелун сунна я?

Ахварай аватайла ихьтин дуьа кIелун меслят кьалурзава: «АльхIамдуллилягъи-лязи ахIйана багIда ма аматана ва илягъи-ннушур» (Шукур хъуй Аллагъ-диз ﷻ кьейидалай (яни ахварал фейидалай) кьулухъ чал чан хкай ва Адан кьилив чун Къияматдин юкъуз къарагъар хъийида).

Жемьтдихъ галаз капI ийидайла, бязи вахтара зи хур кьибледихъ-ай элкъвезва. Зи капI дуьз жезвани?

КIпунал алай инсандин хур чарасуз кьибледихъ хъун лазим я. Гъавилай хур кьибле галай патахъай масанухъ элкъвейтIа, капI чIур жеда («Шаргъуль Мафруз»).

Заз кафирри гъазурай як тIуьн гъарам я лагъана ван хъана. Бес чна незвай гъуьр урусатдай гъизвачни?

Кафирди тукIунвай гъайвандин як мусурмандиз недай ихтияр авач. Амай тIуьниз ишелмишзавай затIар, гъа жергедай яз гъуьрни гъалал я. Гъелбетда, эгер абур шариятди гъалал тир затIар ятIа («Фатхуль-Мугъин»).

Къуръанда шумуд сура ава?

Пак Къуръанда 114 сура ава.

Итимдинни папан буржийрикай куь газетдиз са макъала акъудайтIа жедачни?

И нумрадин 9-чина ганва.

Имидин ва я халудин гададихъ галаз кьилди са кIвале акъваздай ихтияр авани?

Имидин ва я халудин гададихъ галаз кьилди са кIвале акъвазун гъарам я. Вучиз лагъайтIа ам куь магърам туш, шариятди адаз квел эвленмиш жедай ихтияр гузва (МахIалли).

Имидин рушал эвленмиш жедай ихтияр авани?

Имидин, эмедин, халудин ва я халадин рушал эвленмиш жедай ихтияр ава, амма меслят кьалурзавач. Идан гъакъиндай Аллагъдин Расулди ﷺ лагъанва: «Лап мукъва рушал эвленмиш жемир, гъакъикъатда, велед зайифди жеда (яни ам азарлуди хъун мумкин я)». Лап мукъва руш – алимри лагъайвал, имидин, эмедин, халудин ва халадин руш я («Мингъаж»).

Йифиз кикер атIун пис яни?

Йифиз кикер атIун меслят кьалурзавач (карагъат), виридалайни хъсан вахт жуьмя йикъан экуьн вахт я. Лагъанва хъи, жуьмя йикъан пакамаз кикер атIузвай инсан азаррикай саламат жеда. АтIай кикер чилик кутун хъсан я («ИгIанату-тI-Талибин»).

КапI ийидай вахтунда хиялдай акъатна вад лагъай ракатдиз къарагъайтIа, вуч авуна кIанда?

Вад лагъай ракатдиз къарагъай кас гъасятда элкъвена ацукъ хъувун лазим я. Ракат давамардай ихтияр авач, эгер ам вад лагъай ракатда авайди рикIел хтанмазди ацукъ тавуртIа, капI чIур жеда. Гъа икI, вад лагъай ракатдиз къарагъна ацукъ хъувун инсандиз салам гудалди «саждату-ссагъв» (кIпунал гъалатI хъайила ийизвай сужда) авун меслят кьалурзава. Себеб авайла, месела, инал лагъай хътин, саждату-ссагъв авун сунна я, ам тавуртIани капI чIур жедач. Бязибуру икI лугъзува: «Зи кIпуник гъикI хъайитIани, гъалатIар ква, гъавилай за вири кIпIара саждату-ссагъв ийизва». Им дуьз туш, вучиз лагъайтIа саждату-ссагъв ийидай кьетIен себебар ава, гъи гъалатI хъайитIани, а суджа ийизвач. Саждату-ссагъв винидихъ галай вахтара ийида: пуд ракат авунани ва я кьуд лугъуз шак хъайила, са ракат хъийида ва саждату-ссагъв ийида. Магъдина, сад лагъай ат-тагъият ахъа хъайитIа ва я къасухдай кIел тавуртIа, абурун эхирдай кIелзавай салават ахъайитIа, гъакIни рикIелай алатна «аль-Фатигъадин» чкадал «ат-тагъият» ва я акси яз кIелайтIа (икI чкаяр дегешарай касди абуру дуьз кIел хъувун лазим я), саждату-ссагъв ийида. Саждату-ссагъв эхиримжи ат-тагъиятдилай кьулухъ ва салам гудалди ийида. Ам ийидалди рикIяй (мецелди лугъудач) ихьтин ниет ийида: «Ниет авуна за саждату-ссагъв ийиз Аллагъ патал». ИкI лагъана адетдин кьве сужда авуна салам гуда («Мингъаж»).

Рушаз таксида ацукъдай ихтияр авани?

Рушаз чара итимдихъ галаз кьилди жедай ихтияр авач. Иниз килигна, магърам галачиз рушаз таксидани ацукъдай ихтияр авач. Чарасуз вахтара кьвед ва я идалай гъаф дишегълийриз санал таксида ацукъдай ихтияр жезва, амма юкъуз ва дакIаррай машинда авайбуру акъаз хъайитIа, гъакIни шегъердин ва я хуьруьн кьене, яргъал сиягъатдиз икI фидай гъич ихтияр авач.

КпIарин вахтар

Апрель

югъ	Пакаман Ас-СубхI	Рагъ экъечI-завай вахт	Нисинин Аз-Зугър	Рагъдандин Аль-ГIаср	Гъетрен Аль-Магъриб	Месин Аль-ГIишаъ
1	4:50	6:29	12:53	16:27	19:18	20:44
2	4:48	6:27	12:53	16:27	19:19	20:46
4	4:44	6:23	12:52	16:28	19:21	20:49
6	4:40	6:19	12:51	16:29	19:23	20:52
8	4:36	6:16	12:51	16:30	19:26	20:55
10	4:32	6:12	12:50	16:31	19:28	20:57
12	4:28	6:09	12:50	16:32	19:31	21:00
14	4:22	6:05	12:49	16:33	19:34	21:04
16	4:18	6:01	12:48	16:33	19:36	21:07
18	4:13	5:58	12:48	16:34	19:38	21:10
20	4:10	5:56	12:47	16:35	19:40	21:13
22	4:05	5:53	12:47	16:35	19:42	21:15
24	4:01	5:50	12:47	16:36	19:44	21:19
26	3:57	5:47	12:47	16:38	19:47	21:23
28	3:52	5:44	12:46	16:38	19:49	21:26
30	3:49	5:41	12:46	16:39	19:51	21:29